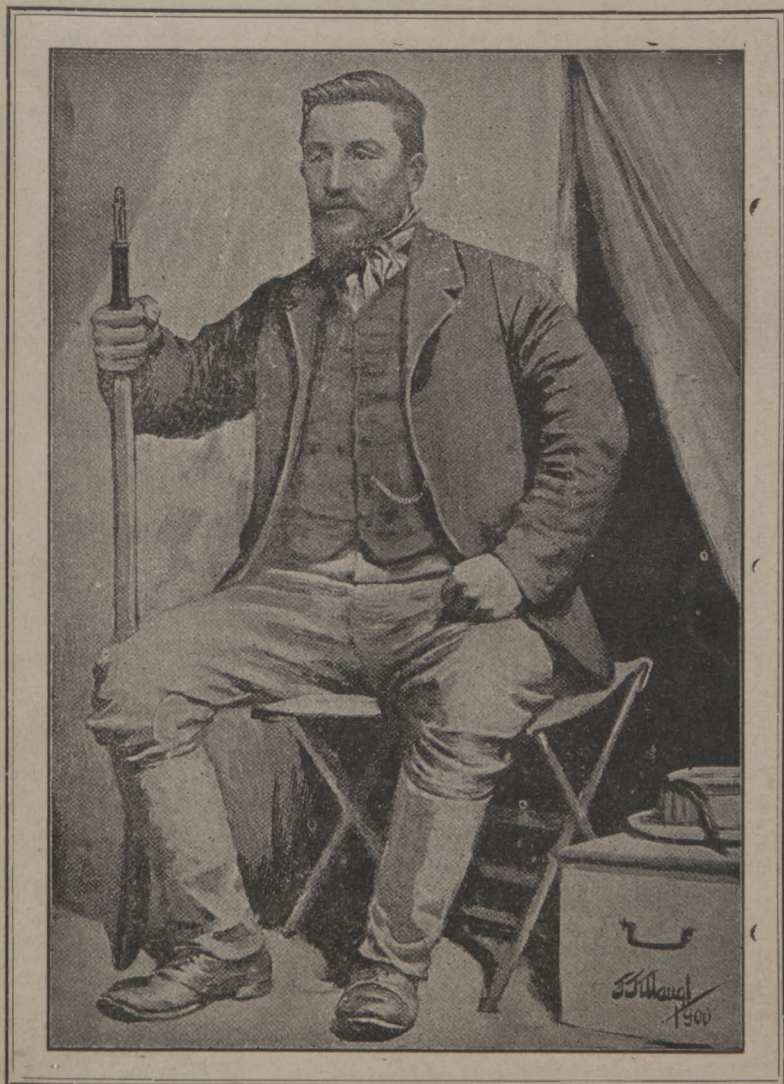

JACOB S. WORM-MÜLLER

Dr. W. J. LEYDS
Frankenslag 837
S. 12. V. 1895

BOERGENERALEN

CHRISTIAN DE WET

L. E. TVEDTES
FORLAG

CHRISTIANSUND
CHRISTIANIA

Den flyvende Hollænder.

»Saa længe jeg har 10 Mand tilbage, vil jeg fortsætte Kampen«.

JACOB S. WORM-MÜLLER

Dr. W. J. LEYDENS
Frankenslag 337
COPENHAGEN.

BOERGENERALEN
CHRISTIAN DE WET

EN SKILDRING AF HELTEN OG HANS KAMPE

KRISTIANIA 1902
L. E. TVEDTES FORLAG

Oscar Andersens Bogtrykkeri.

Til Helten, som kjæmper for Frihed og Ret, i inderlig og
ærbødig Hengivenhed

fra
Forfatteren.

Bjørnstjerne Bjørnson: Løft dit Hoved du raske Gut!
Om et Haab eller to blev brudt,
blinker et nyt i dit Øie,
straks det faar Glans af det høie!

Løft dit Hoved og tag din Daab
af det høie, straalende Haab,
som over Verden hvælver
og i hver Livsgnist skjælver!

Kommandant Nels Sen. Jones, Speider. Feltkornetter Colson, Francis. De Wets Sekretær. Chr. De Wet. Komm. Nel. Komm. Von Grah.

Christian De Wet med Stab.

KAPITEL I.

Heltens Fødsel. Harsagerne til Krigen.

Chamberlain 8de Mai 1896: «At krige mod Boerne ved at gribe ind i Transvaals indre Forhold for at tvinge dem til de forønskede Reformers vil være *dumt og umoralsk*».

Hvilke storartede Forhaabninger havde ikke den bekjendte Fredskongress i Haag vakt over hele den civiliserede Verden! Nu skulde man ikke længer opleve disse forfærdelige og ødelæggende Krige, hvor Kristendom og Moral traadtes under Fødder, hvor hele Lande lagdes øde, og de bedste Kræfter gik tilgrunde paa Slagmarken; endelig var den længe ventede Fred kommen over Jordan til Lykke og Velsignelse. Men ikke mange Maaneder efter saa hele den civiliserede Verden med Gru, at gamle 70-aarige Oldinger med sine 13-aarige Sønesønner maatte klatre om fra Klippe til Klippe nede i Sydafrika for at forsvare sin dyrekjøbte Frihed mod de fremstormende engelske Soldater — Sønner af det Land, som før havde hævet Frihedens og Civilisationens Fane høit. I over 2 Aar har Verden uden at røre en Finger set paa denne fortvivlede Kamp mellem Jetten og Dvergen, og endnu høres Skuddene fra Transvaal, endnu høres de brændende Farnes Knitren, endnu høres Dødsskriget fra de rallende Mænd og Kvinder, en Bøn om Fred og Frihed; men Europa svarer ikke. Det er virkelig sørgeligt og nedvær-

digende for vor Tid, at i det 20de — Civilisationens — Aarhundrede et saa ædelt og frihedselskende Folk som det engelske under Begjærlighedens og Kapitalismens Ledelse sætter tusinder af Menneskeliv, tusinder af Pund, sin militære Prestige, Verdens Agtelse og — sin Ære paa Spil og taber det altsammen bare for at udrydde 2 smaa frihedselskende og fremadskridende Folk, hvis eneste Forseelse var at have Guld i sit Land. Aarhundredets opgaaende Sol farves rødere paa Himlen af disse Mordbrændere, som under Civilisationens Dække jager de ulykkelige Kvinder og Børn ind i Koncentrationsleirene for der at dø Hungersdøden. Og Europas Samvittighed sover saa fast, at den ikke vækkes hverken af Skrig fra knuste Finner, fra halvkvalte Polakker, fra rallende Armeniere, eller fra dødsstungne hollandske Bønder.

For at ophidse det engelske Folk mod Boerne havde Kapitalisterne i Johannesburg før Krigen udbredt falske og løgnagtige Beretninger, hvori de skildredes som et halvildt og barbarisk Folk, hvis aandelige Standpunkt ikke stod meget høiere end Kaffernes; men heldigvis har denne Krig vist Europa, at disse „vilde og dumme“ Bønder i moralsk, fysisk og intellektuel Henseende staar langt over Englands „gentlemen in Khaki“. Jeg behøver blot at nævne en Mand, en af Verdenshistoriens ædlest Skikkelser, og hvem et hvilket som helst Folk kunde være stolt af at eie, nemlig den gamle Præsident Paul Krüger, om hvem den store Fyrst Bismarck har sagt: „Denne Mand er en af Verdens største Statsmænd“. I den senere Tid er der dukket op blandt Boerne en straalende Helteskikkelse, en Feltherre af første Rang, som ikke alene er blevet berømt ved sin glimrende Taktik, men ogsaa ved sit altid sprudlende Vid og sin Mildhed mod

Fangerne. Denne Mand er „Englændernes Rædsel“ General Christian De Wet, som netop synes at være kaldet til at blive sit Folks Frelser.

Langt, langt sydpaa ligger et skjønt, lidet Land. Staar man paa en Høide og ser udover Landet, har man foran sig store, bølgende Sletter, bedækket med høit Græs; snart er det guldgult som en nordisk Kornmark, naar den staar i sit fuldeste Flor, snart smaragdgrønt, hvor en skjult Vandaare rinder under Jorden. Over dette fortryllende Landskab hvælver den rene, dybblaa Himmel sig. Pludselig afbrydes Stilheden af et Skud, og frem rider en Mand paa en liden, brun Hest. Hans Dragt er Jægerens og Bondens: en stor bred Filthat, en simpel graa Jakke, stramt siddende Benklæder og høie Ridestøvler; Geværet og det patronspækkede Bandolær giver ham et krigersk Udseende. Rytteren er Boeren, Landet er Transvaal. Nede paa Sletten ved en sagte rindende Elv ligger en liden Bondegaard af Mursten og med Straatag. Det er livligt og folksomt paa Gaarden. Kaffe er beskjæftiget med at spænde Okser for store Vogne, hvor en hel Del Bohave er stablet op. Endelig er alt i Orden, og Eieren samt hans Hustru, der bærer et lidet, aarsgammelt Barn, stiger op og kjører langsomt og sørgmodig afgaarde ud i det ukjendte Land. De kan ikke længer blive i Landet; thi deres Fiender, Englænderne, har frataget dem det, og da de ikke kan leve uden Frihed, drager de ud for i Forening med andre at stifte en ny, en fri Stat.

I en saadan Hytte og under slige Forhold blev Christian R. De Wet født 1852 i Oranjefristaten. I mange Aar havde det ikke set synderlig rart ud for disse ulykkelige og tilsidesatte Boere, som Frihedstrangen og Englændernes Tyranni havde drevet ud i Vild-

marken; men i det samme Aar, som Helten fødtes, var det begyndt at lysne i det tætte, næsten ugjennemtrængelige Mørke, thi England maatte ved Sandriver indrømme Transvaal fuld Uafhængighed og 2 Aar efter Oranjestaten, vel at mærke kun fordi det behøvede Tropper til Krim og fordi Boerstaterne blev anset for aldeles værdiløse. „Nu skal vi da endelig faa Lov til at leve i Fred og Ro“, mente Boerne; men heri blev de stygt skuffet; thi da Krigen var forbi begyndte England som før at plage dem: de ophidsede Basutohøvdingerne mod dem, og da de rige Diamantgruber 1867 blev opdaget paa Oranjestatens Grund, annekterede England Egnen omkring Kimberley under Paaskud af feil Grænse-regulering, uagtet en Kommission, bestaaende af ærlige Englændere, havde erklæret, at Landet tilhørte Fristaten. Siden fik Boerne som en Slags Erstatning 90,000 Lstr. — en latterlig liden Sum — for de Gruber, hvis aarlige Udbytte er over 4,000,000 Lstr. Disse Begivenheder vakte naturligvis en voldsom Forbitrelse hos Boerne, og det er derfor ikke underligt, at Christian De Wet, som af de ældre Boere havde hørt meget om Englændernes tarvelige og uretfærdige Opførsel, og som selv havde set en Del, skjønt Fristaten var neutral, i 1881 meldte sig som frivillig hos den transvaalske Kommandant Roos og deltog i Stormen paa Amajuba Hill. Efter denne korte, for Boerne ærefulde Krig, hvor Transvaal atter fik sin velfortjente Frihed, trak De Wet sig tilbage til sit Hjemland — Fristaten —, og her levede han som Bonde paa sin lille velstelte Gaard ved Rhenosterfloden, indtil han et Par Aar før Krigen blev valgt til Medlem af Volksraad. Ved Udløbet af sin Valgperiode blev han ikke gjenvalgt, hvilket skyldtes den Omstændighed, at De Wet altid drog til Markedet i Johannesburg for at

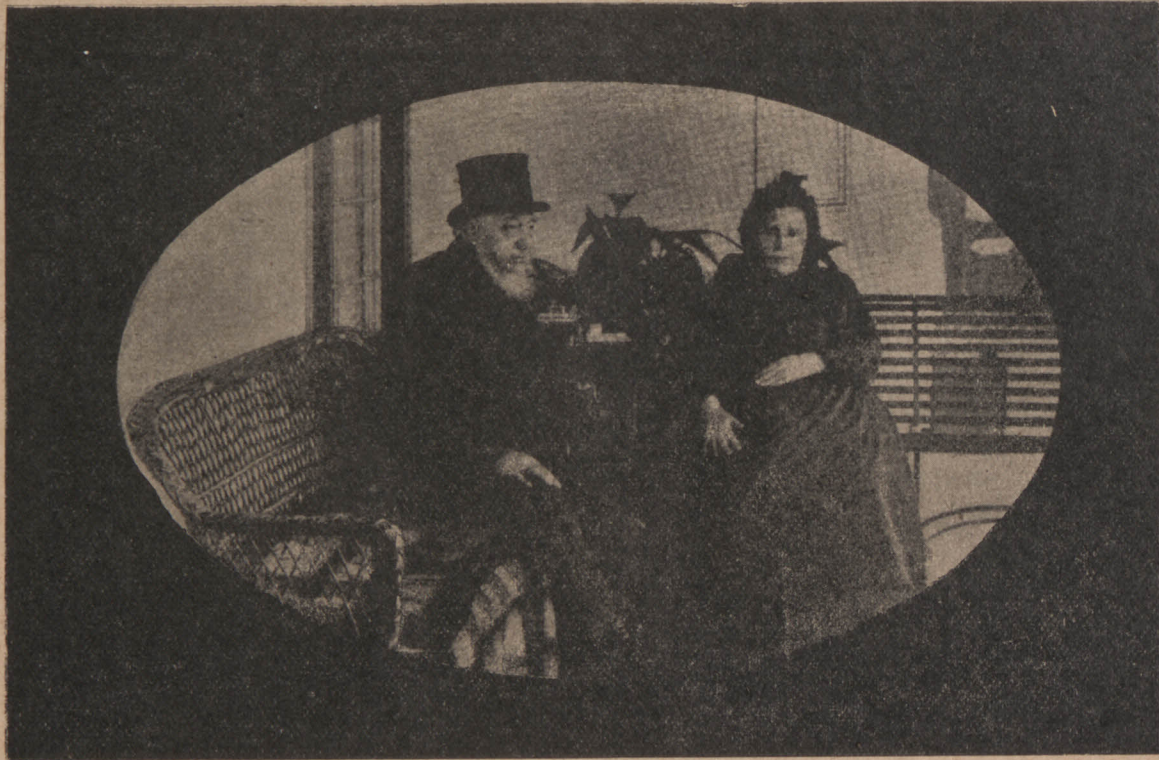
(Billedet er taget i 1898)

1ste Række: J. Potgieter, General Christian De Wet, P. van Wyk, P. Maree, Patrick Mc. Donald, Piet De Wet, E. R. Grobler, J. P. Roux,
2den — : P. Reeders, N. G. Wessels, G. A. Coetzee, Præsident Steyn, J. J. van Niekerk, D. J. van der Merwe, Komm. van der Merwe.
3die — : Komm. S. Viljoen, C. H. Wessels (Delegeret i Europa), General J. B. Wessels, E. N. Grobler, Komm. B. E. Greyling.

sælge sine Varer istedetfor til det mere fjerntliggende Bloemfontein, og dette likte ikke hans Vælgere. „Oom Chrisjan“ tog sig ikke et Spor nær af det; thi han har aldrig bryd| sig noget videre om Politik og tog kun op sit Mandat efter sine Medborgeres Forlangende.

Medens der herskede Fred og Ro i den lille, fattige Fristat, som|var saa heldig' ikke at besidde Guld eller Diamanter, var det modsatteTilfældet i den sydafrikanske Republik, hvor Guldet lyste lokkende. Samtidig med at de store Guldfelter blev opdaget i Randdistriktet, kom en stor Strøm af Udlændinge ind i Landet for at kaste sig over sit Bytte og reise hjem med det. Staten gjorde alt forat skaffe dem det godt; men jo bedre det blev, desto mere klagede Englænderne. De gjorde Revolution, fornærmede Præsidenten gjentagne Gange og fik ved Cecil Rhodes og visselig ogsaa Chamberlains Hjælp den bekjendte Dr. Jameson til at rykke ind med en stor væbnet Styrke; men hvor hurtigt han end rykkede frem, var dog Boerne langt hurtigere, og Enden paa det Hele var, at Jameson lige udenfor Krügersdorp maatte heise det hvide Flag og overgive sig paa Naade og Unaade til Kommandant P. Cronje. Den gamle ædle Præsident Krüger var saa høisindet, at han sendte Jameson og hans Fæller hjem til England for der at blive dømt, og Urostifterne i Johannesburg, som tilfulde havde fortjent Døden, blev benaadet og slap| med en liden Pengebod. Men da Englænderne saa, at Revolutioner intet nyttede, smørte de' sammen en Petition til England, som hele Tiden havde staat bag Oprørerne, og som nu fik en god Anledning til at blande sig ind i Transvaals indre Forhold.

En varm, lummer Junidag kunde man udenfor en stor Bygning i Bloemfontein se en Mængde Mennesker, der i angstfuld Spænding stod og ventede for at høre Re-

Præsident Krüger og Hustru.

sultatet af Forhandlingerne. Endelig blev Dørene aabnet, og ud traadte en gammel ærværdig Mand med snehvidt Haar og Skjæg. Sørgmodig gik han gennem Mængden som ærbødig hilsende paa ham, steg op i sin Vogn og kjørte bort; bag ham kom en yngre Herre, han smilede haanligt og fjernede sig selvbevidst — Oldingen var Præsident Paul Krüger, den anden var Sir Alfred Milner, Kaps Guvernør. Konferensen havde intet nyttet, thi Milner vilde ikke gaa ind paa Krügers ædelmodige Tilbud. Udover hele Vinteren (Juni, Juli, August, September) fortsattes de lange og unyttige Forhandlinger, som ikke kunde afvende Krigen, men kun udhale Tidspunktet; thi Chamberlain og Kapitalisterne — Englands Magthavere — vilde have Krigen; „censemus Transvaliam esse delendam“ var deres store Slogord, og det gjaldt for dem at faa udhalt Forhandlingerne, indtil der var samlet en Troppestyrke stor nok til at rykke ind i Transvaal. Mørke, uheldvarslende Skyer samlede sig over det ulykkelige Land, og endelig brød Uveiret løs i al sin Voldsomhed — det var Krigen. Med det samme den var erklæret, sluttede Oranjeboerne tro mod sit Løfte sig til Søsterrepublikken; thi de forstod, at i det Øieblik „Union Jack“ vaiiede over Transvaal, var ogsaa deres Uafhængighed stærkt truet. I alle Leire vaiiede nu Transvaals Triolor med det grønne Felt nærmest Stangen sammen med Oranjestatens hvide Banner med de orange-gule Striber og overalt hørttes begge Staters Nationalsange. Fra alle Kanter kom rig som fattig strømmende til Fanerne for at forsvare sit elskede Fædreland, og under Bøn og Salmesang drog Boerne til Krigen.

KAPITEL II.

Overfaldet paa Konvøyen ved Watervaldrift. Cronjes Kapitulafion.

En mørk, regnfuld Oktoberdag drog en stor Skare gjennem Passerne i Dragebjergene. Det var 80-aarige hvidskjægede Gubber, kraftige Mænd i sin bedste Alder og unge 14-aarige Gutter; alle havde de den store brede Filthat, Mauser eller Henry-Martini-Geværer og det patronfyldte Bandolær. Foran Skaren red paa en sort Hest en høi Mand med sortbrunt Skjæg, hvori der allerede saaes enkelte fine sølvhvide Striber „hans Øga var lugnt, hans Panna var klar och han sken paa sin edla Bijou“. Manden var Christian De Wet, der som Kommandant var paa Vei til Natal for sammen med sine Blodsfrænder, Transvaalerne, at omringe den engelske Hovedhær under Sir George White.

Efterat Englænderne i de uheldige Slag ved Farquars Farm og Nicholsons Neck, hvor Oberst Carleton med 1200 Mand og 6 Kanoner maatte kapitulere, var drevet ind i Ladysmith og Boernes Jernring havde omsluttet Byen, blev De Wet som „Vecht-General“ kaldt tilbage til Krigsskuepladsen ved Modderriver. Kimberley var allerede den 14de Oktober blevet omringet af General Du Toit, og da Lord Methuen med Garden og Høilænderregimentet en Maaned senere forsøgte at undsætte Cecil Rhodes og Diamantbyen, blev hans Fremrykning stanset

i de blodige Slag ved Modderriver og Magersfontein. Generalerne Piet Cronje og Jakob Herkules De la Rey havde her gjort sig verdensberømte og værdige til Helte-

Chr. De Wet.

navnet, og fordi De Wet ikke havde faat nogen Leilighed til at gjøre sig bemærket, forholdt han sig passiv i de lange og unyttige Krigsraad, som havde en meget stor Lighed med de polske Rigsdage. Efter de store Seire ved Colenso, Stormberg og Magersfontein kunde Boerne ved en rask Fremtrængen have frarevet Englænderne hele Sydafrika; men da de kun vilde forsvare sit Land, ikke angribe, blev de rolig liggende i sine befæstede Stillinger for at afvente Fiendens Stormangreb. Christian De Wets Styrke er netop Guerillakrigen, hvor det gjælder daglig at angribe den fiendtlige Hær, opsnappe Konvoyer og ødelægge Jernbanelinjerne.

Først ved Juletid 1899 fik han Anledning til at vise, hvad han duede til; han blev nemlig udnævnt til Chef over Tropperne ved Colesberg (En By i Kapkolonien,

hvor Præsident Krüger blev født den 10de Oktober 1825). Her var Boerne under den senere Forræder, General Hendrich Schoemann, slaat af Englændernes dygtigste Officer, Ryttergeneralen French, Seierherren ved Elands- laagte, og det saa ud, som de maatte heise Flagget ned fra Raadhuset og rømme Byen, da De Wet sammen med sin gode Ven og Vaabenbroder, General De la Rey, kom dem tilhjælp. Ved ildfulde Taler fik han de fortvivlede og nedslaaede Mænd til at angribe Coles Kop, et høit Fjeld, som beherskede Byen. En mørk Nat kom Oberst Watson med en sterk engelsk Afdeling for at overraske Fienden. Da hans Mænd trætte og udmattede kom op til en liden Kopje, saaes pludselig 2 Ildsignaler, og i samme Øieblik dundrede det løs fra Tusinder af Rifler, og Høiderne omkring saa ud som et eneste Ildhav. Mausegeværenes Knitren, Kuglernes Susen, Granaternes Hysten, og de Saaredes Skrigen fyldte Luften med øredøvende Larm, med Slagets Helvedesmusik. I et Nu var Watson skudt, Størstedelen af hans Folk laa paa Marken gjennemborede af Kugler, og da der pludselig dukkede op en Mængde Boere, maatte en stor Del af Englænderne strække Hænderne i Veiret og overgive sig til den seirige De Wet, som allerede næste Morgen rykkede ind i de forladte Stillinger. Lig en Hevnens Engel drog De Wet sydpaa, og det var vistnok hans Plan at rykke frem i Ilmarscher mod Kapstaden for at heise Fanen paa Taffelfjeldets Top og bade sine Heste i Oceanet, da der en Dag kom et Iltelegram fra Steyn, at han straks maatte vende tilbage, da French rykkede frem mod Kimberley, og Cronje var i stor Fare. Et Øieblik stod De Wet aldeles lamslaaet, alle hans Fremtidsplaner var nu ødelagte; men snart var han atter rolig og fattet og gav Ordre til at 1000 Mand skulde stige til Hest. Der blev Liv i Leiren

Methuens Overvinder.

«The grand old man from Transvaal». (Se Tillægget)

overalt kom de strømmende sammen til Generalen for at høre, hvad der var paa færde, om det var heldige eller uheldige Efterretninger. En Stund efter var alle færdige, og i rasende Galop red de med Generalen i Spidsen nordpaa for at hjælpe Cronje paa Tilbageetoget. Længe stod deres Kammerater og saa paa det vilde Ridt, indtil Støvskyen endelig forsvandt i Horisonten. Imidlertid var Diamantbyen, hvor Cecil Rhodes frygtet sad gjemt bag Sandsækkene, undsat af French, og nu brød Lord Roberts op fra Jacobsdal med 45000 Mand og 100 Kanoner for at afskjære Cronje Tilbageetoget til Bloemfontein. Bag Armeen var et uhyre stort Træn — 200 Vogne, trukket af 3000 Okser, Mad til 40000 Mand i en Maaned. Konvojen blev bevogtet af et Kompagni Gordonhøilændere og 80 Infanterister. Ved Watervaldrift begyndte den at gaa over Modderfloden under Dække af hele 9de Division — 10,000 Mand; men Elven var saa vanskelig at komme over, at det vilde tage mange Timer for alle de 200 Vogne at passere, og i dette Øieblik, da man manglede Tropper, kunde de 10,000 Mand ikke forblive ved Modder, men maatte drage afgaarde. Konvojen var nu overladt sin lille Eskorte. „Der er ingen Boer her i denne Egn“, sagde enhver. Langt borte fra Modderfloden saaes en vældig Støvsky som blev større og større jo nærmere den kom de stakkels Gordonhøilændere, som var optaget med Kjæmpekonvojen.

De troede først, at det var Englændere; men snart fik de se, at det var en Afdeling skjæggede Karle uden Uniform, som kom i fuld Galop mod dem — det var Christian De Wet med sine 1000 Mand, som skulde til Cronje. Da han fik høre Larmen ved Elven og saa den store Masse Vogne, som ikke kunde komme over, angreb

han Briterne efter først at have undersøgt, om der fandtes nogen Styrke i Nærheden, som kunde undsætte Konvoyaen.

Det blev en voldsom Forvirring, Vognene kjørte i Trængselen aldeles sammen, Okserne brølede, og Englænderne faldt, den ene efter den anden, for de sikre Boerskarpskyttere; allerede skulde de til at heise det hvide Flag, da uheldigvis en Officer fik sendt Bud til Lord Roberts, som øieblikkelig sendte en stor Styrke til Undsætning. Konvoyaen var reddet, men kun for en Stund; thi neppe havde Briterne efter store Anstregelser faat Vognene over, før Boerne atter aabnede en saa frygtelig Ild, at hele Rækker af Englændere styrtede om, og snart var Bredden farvet rød af Blod, saa rød som den engelske Nationalfarve. Lord Roberts fik Melding om den fortvivlede Stilling. Skulde han redde Konvoyaen med dens umaadelig store Forraad og kanske give Cronje Anledning til at undslippe, eller skulde han give slip paa Vognene og kaste sig over Cronjes lille Hær? Mange Generaler vilde have vaklet, Resikoen ved at fortsætte Fremrykningen uden Mad og med en seirrig Boerstyrke i Ryggen var stor, og hvis noget gik galt, var det ude med ham og hans Hær. Men Lord Roberts havde lært, at intet stort kan blive udført uden Resiko; han gav derfor Ordre til at man skulde give slip paa Vognene under Dække af Mørket.

Med tungt Hjerte og bitre Ord mod Roberts forlod Englænderne Konvoyaen, som de havde forsvaret saa tappert; men nu er vel alle enige i Roberts afgjørende Valg. Tabet af Konvoyaen var dog et voldsomt Slag for Englænderne, hvilket de ogsaa følte under hele Marschen til Bloemfontein, idet der næsten ikke var Mad at opdrive til saa mange Mand.

Imidlertid havde French, Kitchener og Kelly-Kenny indhentet den gamle Hugaf Cronje ved Paardeberg og tvang ham endelig til at stanse sit Tilbagetog; endnu kunde Cronje have undsluppet ved at have opgivet sine Vogne og Kanoner og redet ud, før Roberts kom til med Hovedstyrken; men han var nu engang ingen De Wet og forstod ikke, at et længere Ophold i Rottefælden ved Paardeberg var den rene Undergang. Trodsig gav han sig til at grave Forskansninger og Skyttergrave, og med Stolthed saa han det ene engelske Regiment efter det andet vige for hans frygtelige Ild. Endelig kom den gamle Roberts til med Hovedstyrken, og nu skulde Cronje bestaa en saadan Ildprøve, som vel neppe har mange Sidestykker i Verdenshistorien. I 10 Dage udspyede 100 Kanoner de dødbringende Lydditgranater over hans Leir i Elveleiet, idet de knuste alle hans Trækdyr og Vogne. I 10 Dage stormede uafbrudt 40,000 Briter under Raabet „Remember Majuba“ op mod Skytterlinjerne; men hver Gang maatte de vende tilbage med braadne Pander, efterladende et Kjølvand af blodplettede Khakiuniformer bag sig. Det skarpe Knald fra Musergeværene, det hylende Drøn af Granaterne, som sprængtes nede blandt Okserne, Soldaternes Eder og de Døendes Jammer dannede en frygtelig Musik, ligesom komponeret af Djævelen for at haane Haagerfredskonferensen. Blod randt omkring paa den stenede Grund, afrevne Lemmer og Lig med fordreiede Ansigtstræk laa overalt, Blod paa Jorden, Blod paa de sønderrevne Klæder, og over disse Ligdynger vaiede Englands Banner. Men nede i Skyttergravene ved Paardeberg sad Cronje mørk, trodsig og bestemt paa ikke at overgive sig. I det Fjerne saa han De Wet komme med Forsterkningerne og kjæmpe med utallige Afdelinger af

General Snyman   Cronje.   Kaptein Van der Merwe.

Cronje foran Kimberley (Se Tillægget).

Briter, som stadig holdt ham borte, og hvilken bitter Kalk maatte han ikke tømme, da han saa, at De Wet den 26de Februar om Aftenen efter en Uges fortvivlede Anstrengelser maatte trække sig tilbage for ikke at komme til at dele hans (Cronje) Skjæbne; thi nu først, da det var forsent, forstod han, at alt var forbi; hans Folk orkede og vilde ikke kjæmpe længere mod den 10-dobbelte Overmagt, Leiren var fuld af Kvinder og Børn, og han havde ikke længere Mad til 4000 sultne og døds-trætte Mænd, der havde kjæmpet som Helte mod Verdens bedste Soldater og Gang paa Gang drevet Overmagten tilbage. Interessant og karakteristisk er den offentliggjorte Heliogramudveksling mellem Præsident Krüger og De Wet paa den ene Side og Cronje paa den anden.

Den 25. Februar 10 Form. telegraferede Krüger til De Wet:

„Underret Cronje om, at Forsterkninger er undervejs, og at han vil blive befriet. Salme 22, 22 Vers. (Frels mig fra Løvens Mund og udfri mig fra Vildoksernes Horn).

25de Febr. 12.20 Eft.

De Wet til Cronje.

Præsidenten telegraferer, at du maa holde ud, betydelige Forsterkninger nærmer sig. Saasnart de er ankomne, angriber vi tidlig om Morgenen fra Nord af. Salme 64, 8 Vers. (Da skyder Gud dem med en hastig Pil, saa de faar Vunder).

25de Febr. 4.15 Eftm.

Cronje til De Wet.

Det begynder at blive smaat med Levnetsmidler for os, forresten tvivler jeg ikke paa, at vi med Guds Hjælp skal sprænge Fienden fra hinanden nordover. Salme 20, 8. Vers. (Hine priser Vogne, hine Heste, men vi priser Herren, vor Guds Navn).

25de Febr. 7.20 Form.

De Wet til Cronje.

Forsterkninger kommer forhaabentlig idag. Hold eder til imorgen Aften. Sender Forraad saasnart som muligt. Salme 59, 16. Vers. (De skal vanke om efter Mad og overnatte uden at have ædt sig mæt).

26de Febr. 9.30 Form.

Cronje til De Wet.

Fienden har faaet Forsterkninger i Masse, jeg trænges haardt. Salme 3, 2. Vers. (Herre, mange er mine Fiender! Mange vender sig imod mig).

26de Febr.

De Wet til Cronje.

Vi kan allerede i lang Afstand se Forsterkningerne rykke frem; men jeg bliver selv angrebet af overlegne fiendtlige Stridskræfter. Salme 60, 3. Vers. (Gud du har forkastet, du har sønderslaaet os, du var vred; Vederkvæg os nu igjen).

26de Febr. 4.10 Eftm.

Cronje til De Wet.

Bombardement overvældende, svære Tab. Størsteparten af Burghers forlanger, at vi skal overgive os. Salme 60, 3. Vers. (Giv os Hjælp mod Fienden; thi Menneskehjælp er forfængelig).

I Virkeligheden var Cronjes Modstand brudt; men Cronje selv vilde ikke give sig. Han -- den stolte, ubøielige Mand, som havde svaret Villebois Mareuil, da denne raadede ham til at gaa ud før Roberts kom: „Jeg har været Soldat, før De blev født“ -- vilde ikke plette sin Krigerære med en Overgivelse, hvor ærefuld den end var. Først da Kanadierne og Gordonhøilænderne i Nattens løb havde ført sine Løbegrave helt frem paa Stormdistance, maatte selv Cronje indse, at Modstand var umulig, og at man ikke havde andet at gjøre end at overgive sig paa Majubadagen -- Boernes Hædersdag.

Efter Nederlaget ved Paardeberg maatte Roberts give sine sultne og trætte Soldater et Par Dages Hvile, og derved fik De Wet og De la Rey Anledning til at samle en stor Hær for at forsvare Hovedstaden. Med Heltemod kjæmpede de den 7de og 10de Mars ved Poplars Grove og Abrahams Kraal mod den 10-dobbelte Overmagt; men da de saa, hvor let det var at omgaa dem, marscherede de bort om Natten og leirede sig udenfor Bloemfontein, hvor Boergeneralerne holdt et stort Krigsraad angaaende Byens Overgivelse. Her var det, at Christian De Wet heftig protesterede mod den fattede Beslutning og erklærede, at han ikke vilde være med paa at overgive Byen. I flere Timer holdt han med kun 600 Mand Stand mod Lord Roberts, men maatte tilslut vige for Overmagten og marscherede ind i Bloemfontein, hvor han opmuntrede og trøstede Boerkvinderne og lovede dem, at han snart vilde befri dem. Der fortælles, at han lige før Bortmarschen ladede sit Mausergevær med fem Kugler og svor dermed at straffe 5 høitstaaende Forrædere. Derefter steg han tilhest og red forbitret, men haabefuld ud af Hovedstaden, som den 13de Mars aabnede sine Porte for den seirrige Lord og hans Hær. Havde den engelske Hær været sterk kunde den med Lethed have rykket helt op til Pretoria og derved kanske faaet en Ende paa Krigen; thi Boerne var efter Nederlagene blevet modløse, og Størstedelen af dem tog sine Heste og red hjem til Farmene; men De Wets Kup havde bevirket, at Soldaterne kun fik $\frac{1}{4}$ Ration og da de kom til Bloemfontein, fik 10 000 af de før saa stolte Albions Sønner Dysenteri (Blodgang).

Medens den store engelske Hær laa svækket og udmattet i Bloemfontein havde Præsidenterne Krüger og Stejn ved ildfulde Taler opmuntret og samlet de

retirerende Boere ved Kroonstad; men uheldigvis forstod Størstedelen af Førerne ikke, at kun en kraftig Offensiv kunde befri dem fra Englænderne eller vende Krigslykken til Gunst for dem. Havde de da besiddet mange slige geniale Førere som De Wet, vilde Englænderne aldrig have holdt sit Indtog i Pretoria — uheldigvis besad de kun en, — men denne ene Mand gjorde Englænderne større Skade end alle de andre Boerførere tilsammen.

KAPITEL III.

Krigsraad i Kroonstad. Dødsfælden ved Sannahs Post Hannibal ante Portas! — De Wet foran Bloemfontein!

Den 17de Mars holdt Boerne et stort Krigsraad, der blev ledet af Præsidenterne Krüger og Steyn. Ca 40 Boerførere var tilstede, deriblandt Joubert, Christian og Piet De Wet, „Om Koos“ De la Rey, Celliers, M. Prinsloo, Du Plessis, A. Cronje, Filip Botha, Oberst Villebois Mareuil, Grobler og Lemmer. Præsident Krüger aabnede Mødet med en Bøn, hvori han bad om Guds Velsegnelse for deres retfærdige Sag, og formanede Boerne til Udholdenhed i Frihedskampen. Selv om Englænderne nu holdt Bloemfontein besat, vilde Fædrelandets Uafhængighed tilslut bevares. Derefter tog den unge, begavede Præsident Marthinus Theunis Steyn tilorde. Han gav en kort Oversigt over Stillingen paa Krigsskuepladsen og udtalte, at hvis Englænderne troede, at de havde vundet Krigen ved Hovedstadens Besættelse, tog de Feil. „Hvordan skal vi nu føre Krigen? Skal vi fremdeles som hidtil forsvare os fra faste Stillinger, eller skal vi ty til en anden Kampmaade? Jeg er ingen Kriger, men efter min Overbevisning, maa vi ikke indtage faste Stillinger, da Englænderne nu har lært, hvordan de uden større

Kamp, kan manøvrere os ud af Stillingen. Derfor skal vi blot saavidt muligt opholde Fienden i Fronten, Medens vi truer hans Ryg og Flanker, angriber vi ham overalt, hvor Anledning gives med smaa Kommandoer uden Træn. Vi maa paa denne Maade gaa mere angrebsvis tilværks end hidtil og fornemmelig mod hans Forbindelseslinjer.“ Til Slutning sagde han, at Boerne ikke skulde skjænke Roberts' Proklamation nogen Tiltro. De la Rey greb nu Ordet, og i en længere Tale udviklede han, at den hidtil værende Inddeling af Arméen var ganske utilfredsstillende, Kommandoerne var for store og uregelmæssige, de maatte afrundes til ca. 500 Mand. En anden Hindring for Boerne var de store Vognleire bag Stillingerne. — Saasnart der blev givet Befaling til at føre dem tilbage, løb Folk ud af Stillingen for at redde sin egen Vogn. General De Wet bekræftede dette, og anførte som Eksempel Kampen ved Poplars Grove, hvor ene og alene Vognenes Tilbageføring var Skyld i Hærens Flugt. „Jeg er glad over denne nys fattede Beslutning om smaa Kommandoer uden Tros; thi vi forstaar os paa at føre Krig med smaa Afdelinger; men med store Hære paa 1—2000 Mand kan vi ikke manøvre. Saalænge Mandskaberne ligger i en fast Stilling, hvor enhver er kjendt, er alt godt, men naar Fienden forsøger at omgaa dem, bliver de modløse.“ Paa De Wets Forslag blev det derefter vedtaget, at der skulde oprettes en Krigsret paa 7 Medlemmer, som kunde indkalde, dømme og afsætte Officerer, der havde forsømt sin Pligt. Krigsraadet blev derpaa hævet med følgende Ord af Præsident Steyn: „Krigsraadet afsluttes med det Haab, at enhver Officer nu vil føle Stillingens Alvor. Det er et Livsspørgsmaal for os: Skal vi blive et eget Folk, eller skal vi blive Slaver? Jeg gjør alt, hvad der staar

i min Magt, og min ældre Broder (Krüger) ligesaa. Jeg er ingen Krieger, men I Officerer er det, og eder er meget, overordentligt meget betroet — vort dyrebare Lands Fremtid. Eders Belønning vil afhænge af eders Handlinger; eders Hverv er meget vanskeligt, Herren hjælpe eder. Vi ere alle dødelige, men gives der en helligere Død end at falde for Land og Folk i Spidsen for Burghers? Gud hjælpe os, Tilstanden er meget tung; men naar Natten er mørkest, lader Dagen ikke længe vente paa sig.“ Med voldsomt Bifald modtog Boerne Præsidentens Tale og fyldt af Begeistring drog de afsted til sine Kommandoer for at begynde Guerillakrigen. Kun en heldig Træfning skulde nu til for at kalde de hjemvendte Boere tilbage til Krigsskuepladsen og styrke deres Tro paa en endelig Seier; en saadan Begivenhed kom virkelig, det var Slaget ved Sanna's Post.

Onsdag 28de Mars ved Solnedgang drog Christian De Wet ud fra Brandfort med 1400 Mand og 5 Kruppske Kanoner for at overraske Fienden enten ved Tabancho eller ved Sanna's Post, hvor Bloemfonteins Vandværker laa. Den 30te fik han gjennem sine Speidere vide, at General Broadwood, som havde marscheret til Ladybrand, netop havde tiltraadt Tilbageslaget til Hovedstaden. Nu var endelig Øieblikket kommet til at slaa et kraftigt Slag; dette forstod De Wet og sendte Artilleriet med 400 Mand under General Fourie mod Øst for at tage Stilling nord for Sanna's Post, General Andrias Cronje (senere Forræder) skulde med 500 Mand angribe Englænderne paa Veien mellem Vandværkerne og Tabancho. Alle Vogne og Oppakning skulde efterlades ved Gaarden Vrede. Kommandant Vilonel af Senekals Kommando, der senere er straffet af Herzog for Forræderi og nu kommanderer en Afdeling mod De Wet, mod sit eget Folk, negtede at

adlyde og blev efter Krigsrettens*) Bestemmelse afsat. Selv lagde De Wet sig med 400 Mand i det dybe Bækkeleie ved Gaarden Klipkraal for at berede Englænderne en ubehagelig Ovraskelse. Det var meget dristigt gjort af ham; thi man maa huske paa, at 40 000 velbevæbnede Soldater, kommanderet af Englands dygtigste Hærførere, laa kun en norsk Mil fra ham, og hvis en Afdeling rykkede ud og besatte den øvre Ende af Bækkeleiet, var De Wet i Fælden. Lord Robers havde dog sendt hele 9de Division under General Colvile ud for at understøtte Broadwood; men han blev hele Tiden holdt i Shack af Boergeneralen Filip Botha (Bror af Louis Botha. Var senere De Wets Underanfører og var en af de Boerchefer, som i December 1900 rykkede ind i Kapkolonien. Faldt 19. Mars 1901 ved Donberg), hvis Opgave var at hindre Englænderne fra at rykke frem.

Det var en vidunderlig vakker Morgen. Solen stod rød paa Himmelen og sendte sine Straaler ned paa det grønne Veldt, som mod Nord omsluttedes af blaanende Aaser. De graa Klipper lyste som funklende Ædelstene, medens et fint, sølvhvidt Taagesløv laa over Kløfterne. I den engelske Leir var man allerede begyndt at bryde op; thi Soldater ilede frem og tilbage; men midt i den fredlige Stilhed hørtes pludselig et Kanonskud efterfulgt af en bragende Geværsalve, det var Boerne under Fourie, som hele Tiden havde iagttaget Englænderne og nu forstod, at Øieblikket var kommet — i næste Øieblik var hele Leiren i Forvirring — den vilde Rædsel trængte ind paa Englænderne. Efter et Par Minutters Forløb kjørte Transporten i rasende Fart ad Veien til Bloemfontein for at gaa i Fælden. Da de var kommet til Bækkeleiet ved Klipkraal, begyndte de at gaa over

*) Se Side 28.

— først kom de lette Kjærrer, saa Mulæselvognene og tilsidst de {svære, tunge Ammunitionsvogne, et Par Soldater sad halvt sovende paa Kuskesædet. Ikke en Blænker, ikke saa meget som en fremskudt Vagtpost. I samme Øieblik som Muldyrene var inde i Hulveien ved Skraaningen mod Floden, stod Christian De Wet selv og vinkede med Haanden til Soldaterne: „Kom — kom!“ Og de kom virkelig — uden Anskrig — uden Alarm. Først en Vogn, saa to, og derpaa ti . . . . og

Fra Slaget ved Sannahs Post.

en hel Del søvndrukne og grætnede Tommies sad op paa eller marscherede ved Siden at. „Hvad — er der — nu — paa — færde, gid — Fanden havde — det allsammen — Tommy, — lad mig — bare — sove — videre, — reis — Fanden ivold,“ saa lød der fra Tommy Atkins.*) Imidlertid maatte der vel være gaaet en Praas op for den britiske Officer, der kommanderede Kavalleriafdelingen,

*) Klængenavn paa den engelske Soldat.

som fulgte med Trænet; thi der kom pludselig et hundrede Mand beredent Infanteri travende frem og gjorde Holdt i Linje langs Bakkekammen paa den anden Side, hvor man saa dem som mørke Silhuetter mod Morgenhimlen. Der blev raabt over til Føreren at komme nærmere. Og det gjorde han virkelig; han kom ridende lige hen til Christian De Wet og fik den Besked, at han maatte ride tilbage og give sine Folk Ordre til at overgive sig, — eller ogsaa blev de skudt ned. Den unge Englænder red tilbage, medens De Wets Geværløb og 400 andre automatisk fulgte hans Bevægelser. „Retirer!“ raabte han og svingede Sabelen; men i det samme Øieblik knitrede De Wets Bøsse, og den unge Officer tumlede forlængs ned af Sadelen. Og før Soldaterne havde faaet vendt sine Heste, laa nogle og 50 af dem og vred sig i Dødskampen. Snart var hele Veien dækket med blodplettede Khakiuniformer. Endelig kom Englænderne iorden igjen, og nu begyndte de at svare Boernes Kuglereg, som styrtede over dem; men intet nyttede, de blev snart slaat tilbage og nu greb Rædslen dem. De flygtede som besatte i Retning af Bloemfontein, medens Hovedafdelingen under General Broadwood tog Stilling paa en Kopje og beskjød med 5 Kanoner Boerstillingerne; D u m d u m k u g l e r suste forbi De Wet og hans Helte hele Tiden; men det kunde ikke vende Lykken; Slaget var ugjenkaldelig tabt.

For første Gang i denne Krig var det, som om Boerne havde faaet Blod paa Tand efter at jage de flygtende Englændere paa samme Maade, som de i Fredens Dage jagede Springbukke. Nu kastede de sig op paa sine Heste, og i strak Galop forfulgte de Flygtningerne, snart hoppede de af Hesten og fyrede løs, snart red de igjen i vild Fart, ustanseligt stormede de frem over Sletten og i de flygtende Englænderes

Rækker blev flere og flere Sadler tomme. Men oppe paa Bakkekammen stod Christian De Wet kold og rolig og gav knappe, barske Ordre angaaende Reparationer af de tagne, væltede Vogne. En Stund efter red de forfølgende Boere atter ind i Bækkeleiet ved Sanna's Post efter at have forfulgt Fienden en $\frac{1}{2}$ norsk Mil; Slaget var endt. Nu kom Forsterkningerne fra Bloemfontein, og de forsøgte at fratage Boerne Byttet; men alt var faafængt; det nyttede ikke at stampe mod Brodden. Boerne bragte imidlertid Vognene i Sikkerhed; de havde taget 7 Kanoner, 425 Fanger, 120 Vogne, Krigsplanerne og Bloemfonteins Vandværker, dræbt eller saaret over 200, medens deres eget Tab kun var 4 døde og 11 saarede. Blandt disse var den unge hollandske Attaché, Løitnant Nix, som maatte efterlades i Englændernes Hænder, fordi Rytterafdelingen ikke havde noget Feltlazaret med sig. Han fortalte lige før sin Død, at De Wet med Taarer i Øinene havde udtrykt sin Sorg over, at han maatte efterlade ham i Fiendens Hænder. De Wet viste i denne Kamp, at han er ligesaa tapper som dygtig; i den voldsomme Kugleregn gik han sammen med sin Underkommandant Nel fra Kroonstad Distrikt frem og tilbage langs Ildlinjen, forsmaaende enhver Dækning, og opmuntrede ved sit Eksempel sine Folk til at skyde paa „De Rooinecks“ og skammede de Folk ud, som laa sammenkrøbet af Skræk nede i Bækkeleiet. Saaledes forløb det berømmelige Slag ved Sanna's Post eller Koornspruit, som viste Englænderne, at de ikke engang var trygge i Hovedkvarteret. Slaget havde en stor Betydning for Boerne for det første, fordi det var en af de faa Kampe, hvor de havde været de angribende, for det andet ved det kolossale Bytte og for det tredje ved den store moralske Virkning. Nu fik Englænderne se, at

Boerne havde en General, som var deres „Bobs“ og „Figthing Mac“ *) langt overlegen, og de følte vistnok, at „the daring beggar“ **), som de spottende kaldte ham, vilde berede dem mange ubehagelige Overraskelser. Efter denne Kamp vendte De Wet sig mod Jernbanelinjen syd for Bloemfontein, og allerede den 3die April lykkedes

Louis Botha, Boerarméens Øverstsbefalende
(Se Tillægget).

det ham at fange en engelsk Styrke paa 405 Mand i Reddersburg. Istedetfor nu at gaa løs paa den engelske Hærs Pulsaare — Jernbanelinjen — lod De Wet sig lokke af de andre Boergeneraler til at beleire en stor

*) «Bobs» kaldes Lord Roberts af sine Soldater. «The fighting Mac» er General Mac Donald, som fra menig Soldat har svunget sig op til at blive General for Høilænderne. Var med i Slaget ved Amajuba, hvor han tilslut kjæmpede med bare Næver, saa at Boerne af Beundring skjænkede ham Livet.

***) Betyder den dristige Tigger.

engelsk Afdeling under Oberst Dalgety i Byen Weepner, men maatte efter 3 Ugers Forløb opgive baade Vandværkerne og Weepner for ikke at blive taget tilfange af Roberts, som nu først havde begyndt Fremrykningen mod Pretoria. Efter en fortvilet Kamp i Byen De Wetsdorp maatte han tiltræde Tilbagetoget og var flere Gange

Patronbelte. (Se Tillægget).

udsat for at blive taget tilfange af French; men hvergang Englænderne kom til hans Leirplads, saa de De Wets Skarer i det fjerne. Tilbagetoget blev saa mesterlig udført af Christian De Wet og den unge, energiske Louis Botha, som efter Pieter Jouberts Død var blevet udnævnt til Kommandantgeneral, at Boerne ikke

mistede en Vogn af sit uhyre store Træn. Man kan tydelig se Boergeneralens store Evne til at udvælge det rette Øieblik, idet han ikke indlod sig i Kamp, før Lord Roberts Armé med flyvende Faner og klingende Spil holdt sit Triumftog i Guldbyen Johannesburg. Roberts havde nemlig ingen sterk Armé til Dækning i Ryggen, og Jernbanelinjerne var blevet endnu vigtigere for ham, da han nu var rykket længere ind i Landet. Her var det, at De Wet med sine kjække Gutter greb Anledningen, kastede sig over Englænderne og rammede dem haardt i deres Achilleshæl — Jernbanelinjen. Det gik ikke en Dag, uden at Jernbanelinjen var opbrudt, en Konvoy opsnappet eller en Afdeling taget tilfange af „Herren med de farvede Brillen.“ (De Wet kaldes saa fordi han undertiden bruger farvede Brillen).

KAPITEL IV.

De Wets Svar paa Roberts Seiersmelding: Honningspruit, Rhénoster og Roodeval. Herren med de farvede Brillen slaar fra sig.

Den 27de Mai kom Oberst Spragge med en Bataljon Yeomanry til Lindley og begyndte straks at slaa Leir, saaledes som det var foreskrevet i Eksercerbøgerne. Obersten var meget nøie paa, at Teltene blev opstillet i lige Orden og lod flere Gange Mandskaberne flytte dem. En Forpost blev sat ud, og en prægtig Skildvagt med blinkende Bajonet marscherede op og ned foran den kommanderende Officers Telt, som man pleiede i de store Manøvrer paa Salisburysletten. Vagten meldte, da Officererne sad ved Middagsbordet, at den syntes at se Boere oppe paa Høiden. „Sludder“ sagde Obersten, idet han veltilfreds hævede et fyldt Glas til Munden og tømte det. Atter meldtes det, at der vist var Boere paa den nærmeste Kopje. „Vrøvl“, sagde Spragge, „Boere her, Gud bevares, Fyren synes at være forrykt“. Endnu engang kom Natposterne med det samme Budskab. „Mærk Eder“, brølede Spragge aldeles rød i Ansigtet af Raseri, „hvis I endnu engang kommer og forstyrrer mig med saadanne Galskaber, faar I 2 Døgns Arrest. Good

Bye!“ Det var en deilig stjerneklar Nat. Maanen kastede sine Straaler ned i den sovende Leir, hvor en ensom Skildvagt stadig marscherede op og ned.

Da lød der midt i Stilheden et Brag af tusinder Mausere, og i næste Øieblik var hele Leiren paa Benene; Hestene rev sig løs og forsøgte i Forvirringen at komme ud, og Soldaterne sank blødende og skrigende til Jorden, naar de søvndrukne og forvirrede tumlede ud Teltene. I 4 Dage holdt Englænderne sig; men endelig maatte Spragge kapitulere den Dag, da Roberts triumferende telegraferede Hjem, at Johannesburg var taget, og (hvad der var vigtigst for England) at Guldminerne var uskadte. Medens Spragge med sine Officerer stod udenfor Teltet, red en Mand hen til dem, og idet han hilsede, sagde han: „Hr. Oberst! Hvis De mere omhyggelig havde stillet ud Vagtposter istedetfor at stille Teltene saa omhyggelig op, vilde De ikke have været min Fange; jeg passede paa Dem hele Tiden“. Ved at spørge en tilstedeværende Boerløjtnant fik Spragge vide, at Manden ikke var nogen anden end Christian De Wet. Et Par Dage efter var en Konvoy paa 55 Vogne, eskorteret af 160 Høilændere, paa Vei til General Colvile, som var i Heilbronn*) uden Mad og Ammunition. Efter at have marscheret hele Dagen under den glødende Sols Straaler, fik de ved Rhenoster vide, at De Wet med 1200 Mand var i Nærheden. En Time senere kom en gammel Boer ridende ind til dem og overrakte følgende Brev til den engelske Kommandant:

„Jeg har 1200 Mand og 5 Kanoner. Overgivelse øieblikkelig.
De Wet.

Den engelske Officer havde i sin hjælpeløse tilstand intet andet at gjøre end at kapitulere. Disse sørgelige

*) I den nordøstre Del af Fristaten. Den forbindes ved en Sidelinje med Kroonstad—Pretorialinjen.

Tidender [naaede England samtidig med Efterretningen om, at Flagget endelig vaiede over Pretorias „Raadzaal“ *)

Christian De Wet.

og bidrog ikke lidet til at dæmpe den falske Seiersjubel; det engelske Folk begyndte lidt efter lidt at forstaa, at

*) Regjeringsbygningen.

Krigen ikke vilde være forbi, før den sidste Boer laa stiv og kold paa Veldet.

Nu skulde dog det største Nederlag komme, et Nederlag, som havde en betydelig Indflydelse paa Krigen.

Ved Roodeval Station laa et Depot bestaaende af uhyre store Forraad til den engelske Hær. Der var Vogne fulde af Ammunition, der var Tusinder af Uldtæpper, Blanckets og Uniformer, massevis af Biscuits, Kjød og Mel, samt 1500 Postsække med Breve. Til Beskyttelse af Stationen havde Roberts efterladt 700 Mand. Men „Herren med de farvede Brillen“ var i Nærheden og havde sine Øine fæstet paa dette Sted, hvis Indtagelse vilde være af stor Betydning for ham. Neppe var den sidste af de Khakiklædte *) Tommies marscheret ind i Stationen, før det smaldt et Skud fra en Boer Pompom **), og straks efter myldrede det af bevæbnede Boere omkring Stationen; udover Dagen øgede Boerne Ilden, og tilsidst havde Englænderne, — som hverken havde nogen Kanon eller kunde maale sig med den overlegne Styrke — langt mindre naar Boerchefen var Christian De Wet, — intet andet at gjøre end at overlade Boerne! alle de varme Tæpper og al den gode Mad, som de selv skulde have nydt. Langsomt blev „Union Jack“ firet ned, og langsomt kom det andet „engelske“ Banner, det hvide Flag, op isteden. Harmfyldte stod Briterne og saa, at De Wet og hans Mænd red indenfor og heiste Oranjestatens Flag over Stationsbygningen. Langt udover Aftenen kunde man tydelig høre Boerne synge sin elskede Nationalsang:

---

*) Khaki er et indisk Ord for Støv. Det bruges nu om de gulbrune engelske Uniformer.

***) Mitraljøse, kaldes saa af Englænderne paa Grund af de skarpe Smæld.

Ved du et Folk af Heltemod
 foraget som en Knegt?
 Det ofret har sit Liv og Blod
 for Frihed og for Ret.
 Kom Burghers, høit lad Fanen suse
 al Tyngsel er forbi.
 Lad Sang om Heltens Seire bruse.
 Et Friheds Folk er vi!
 Et Folk saa frit
 Saa frit et Folk
 Et Frihedsfolk er vi!

Ved Du et Land i Blodet døbt
 og dog saa herligt, skjønt?
 I gylden Glands er Dalen svøbt
 og Li og Fjeld staar grønt.
 Transvaaler, lad vor Festsang gjalde,
 hvor trofast vi holdt stand
 Hvor vore Jubelskud nu knalde.
 Det er vort Fædreland!
 Vort skjønn Land,
 Vort Hjemstavns Land,
 Det er vort Fædreland!

Ved du en Stat, et Barn endnu
 og dog en voksen Mand?
 Vi trodsed Verdensmagts Gru,
 mod Briten vi holdt Stand.
 Transvaaler, snart nu modnes Sæden,
 nu høstes Troskabs Løn,
 og Frelsen kom i al jer Stræben.
 Tak Gud for Land og Stat!
 Lov Gud for Land,
 Pris Gud for Stat,
 Tak Gud for Land og Stat.*)

Det var virkelig rørende at se disse kraftige og kjække Mænd sidde rundt de blaffende Leirbaal og synge med Taarer i Øinene sin Fædrelandssang, og da de sidste Toner var døet hen, jublede de ikke over den nys vundne

*) Dette er Transvaals Nationalsang, som er forfattet og komponeret af Hollænderinden Katharina Van Rees. Oranjestaten har en anden, som begynder med: Heft Burghers — — —.

Seir, men faldt paa Knæ, og i stille Bøn takkede de Gud for den store Naade, han havde vist dem. Disse 3 Seire havde en overordentlig stor Betydning; thi Kommandant-general Louis Botha holdt allerede paa at forhandle om

De Wets Søn.

Kapitulation med Lord Roberts, da Størstedelen af hans Folk, trætte og fortvivlede over Pretorias Fald, vilde give op; men opmuntrede ved De Wets store Seire opgav de til Lykke for sin hellige Sag denne Tanke og leverede isteden det blodige, 3-dages Slag ved Eerstefabrieken,*) som endte med, at Botha marscherede bort om Natten

til de vilde og utilgængelige Fjelde ved Watervalonder og Dalmanutha. Efter at have opbrændt Stationsbygningen **) drog De Wet afsted for at komme væk med det store Bytte; thi Generalerne Kitchener og Methuen var

*) Øst for Pretoria. Lige ved Jernbanelinjen Pretoria—Komatipoort.

**) Ved denne Leilighed udtrykkede han sin Beklagelse over at maatte brænde op Postsækkene. Da en engelsk Officer protesterede, sagde han: «Jeg maa gjøre det, ellers læser mine unge Folk Brevene og gjør sig lystige over dem.»

lige i Hælene paa ham, og allerede næste Dag „over-raskede“ og „sprængte“ de hans Hær. Ifølge Roberts Telegram blev Kampen naturligvis til en Seier for Eng-lænderne; men i Virkeligheden var det en strategisk Seir for De Wet, idet han kom unda med Byttet uden at tabe mere end en — 1 — Mand. Nu sendte den gamle, erfarne Feltherre sine dygtigste Generaler paa Jagt efter Christian De Wet, som han begyndte at anse for den farligste af sine Fiender; men det gik ikke en Dag, uden at „the ubiquitous“*) De Wet havde narret sine Forføl-gere og tilføiet dem alvorlige Tab. I 3 Dage holdt han Jernbanelinjen, og i Løbet af denne Tid ødelagde han den i milevis. Rhenosterbroen sprængtes i Luften, og Roodevalbroen styrtede for anden Gang ned; De Wets Haand var overalt. Selv ikke Telegrafan var sikker; thi Roberts modtog i denne Tid mange misvisende Depescher om De Wets Manøvrer. Taagen har indhyllet alt i sin graablaa, næsten farveløse Kappe. Bjergenes Toppe, Træ-stammerne, alt synes dannet af store Taagemasser. Ligesaa graa som Jorden, er ogsaa Himlen. Kun en gulhvid Flek viser det Sted, hvor Maanen befinder sig bag Taagedækket. I en elegant Jernbanevogn sad en høi, mørk Herre og sov. Hans vakre Haar laa i Krøller rundt den mægtige Pande, paa Frastand var hans Ansigt vakkert og ædelt formet; men gik man nærmere var Øinene underløbne af Blod, og det kraftige Underansigt havde Lighed med en glubsk Bulldogs. Det viste tydeligt Geniet; Energi, Handlekraft og Grusomhed lyste fra hans Ansigt. Af og til knyttede han Haanden truende og stønnede — det lød som et Vilddyrs Knurren. — Det var Sudans og Transvaals blodige Bøddel — Krigsmaskinen — Lord Herbert Kitchener. Det var saa stille og roligt i

---

*) Roberts kalder ham altid den allestedsnærværende.

Vognen, kun enkelte Gange hørtes en tyk Obersts Snorken. Pludselig bragede det, som om hele Helvede var sluppet løs, Splinter for ind af de knuste Vinduesruder, — et Ryk til, og hele Toget, væltede. I et nu var Kitchener

Lord Kitchener.

og hans Adjutanter paa Benene, hoppede ud, kastede sig op paa de opsadde Heste og red ud gennem de tætte Fiendeskarer. Atter var det den geniale De Wet, som var ude og spillede Englænderne det ene Puds efter

det andet Efter den frugtesløse Jagt paa Lord Kitchener, vendte han sig den 21de Juni mod Honingspruit, hvor en stor engelsk Styrke var samlet; men da han saa, at det ikke nyttede for ham, trak han sig tilbage forfulgt af tusinder af Briter, som tilsidst maatte vende tilbage med sveddryppende og udmattede Heste. Rasende over, at De Wet stadig slog Englænderne, udførte Lord Herbert Kitchener af Khartum *) en Bedrift, som mildest talt maa kaldes sjofel. Da han en Dag kom til De Wets velstelte

De Wets brændte Farm.

Gaard ved Rhenosterfloden, satte han Ild paa Huset efter at have plyndret alt**). Der fortælles, at De Wet aldeles magtesløs mod Briternes Overmagt dengang stod paa en nærliggende Kopje, og da han saa den sorte Røg og Ilden, som steg mod Himlen og de britiske Landsknegte plyndre alt, hvad han eiede, skal han harmfyldt have sagt: „Denne Gaard har kostet mig 600 Lstr., men den skal koste England Millioner“. Han har trofast holdt dette Løfte; thi det er vel ingen Boergeneral, som har voldt Englænderne mere Bryderi eller lænsat Pengekisten

*) Et Sted i Nedreægypten, hvor Gordon faldt, og hvor Kitchener slog 12 Aar senere Maddhiens Tropper.

***) Dette vil man kunne se af General Smith-Dorriens Bekjendtgjørelse af 15de Juni 1900.

Lars Meyer.

Bismius.

Grobler.

Ben Viljæn.

Krigsråd paa Vældet.

for saa meget Guld som netop Chr. De Wet. Altid har den brændende Farm staaet for hans Blik, og det kan nok være, at han med bitter Sorg og Harme endnu tænker paa sin Lykkes Ruin; men det er ikke Hævnfølelsen, som driver ham til at kjæmpe — dertil er han altfor ædel — det er Fædrelandskjærligheden, som driver ham til at føre Krigen videre og atter opmuntre sine Mænd til nye Heltegjeringer.

Bodda.

De Wet.

KAPITEL V.

Kapitulationen i Brandwater Basin. Den store Jagt paa De Wet.

Endelig forholdt han sig i Ro, indtil den engelske General Hunter efter en langvarig Kamp fordrev Boerne fra Høiderne ved Betlehem — Oranjefristatens midlertidige Hovedstad — og derved kom et Skridt nærmere det store Maal at drive Boerne ind i Brandwater Basin og tvinge dem til at overgive sig paa Naade og Unaade, en Plan, som vistnok helt var lykkedes, hvis ikke den slu De Wet havde gennemskuet Hunter. Efter Tabet af Betlehem skyndte De Wet og Præsident Steyn sig at marschere op i Dragebjergene for at redde Boergeneralerne Prinsloo, Roux, og Olivier, som laa i Leir deroppe med 5000 Mand — Levningerne af Fristatarmeen — fra den visse Undergang. Med glødende Veltalenhed skildrede De Wet i et Krigsraad ude paa Veldet, hvor farligt og unyttigt det var at ligge oppe i Fjeldene uden at angribe Englænderne; men den gamle Stivnakke Prinsloo vilde ikke høre paa ham og sagde, at han som Fristatarmeens Kommandantgeneral havde bedre Greie paa at føre Krig end De Wet, og at han vilde blive hvor han var. Langsomt, men sikkert rykkede Hunter frem, og allerede var Nettet færdigt, da den største Fisk sprængte

en af Maskerne og slap helskindet ud. Med Størstedelen af Fristatarméen i den haabløse Tilstand bag sig kastede De Wet sig ud af Slabberts Neck (et Pas mellem Betlehem og Ficksburg) og rettede Kursen mod Nord, medens Prinsloo og Roux (Olivier havde senere kastet sig over Hunter og sluppet ud med 1500 Mand og 5 Kanoner) allerede en Uge efter maatte give op og nu først forstod, at De Wet alligevel havde havt Ret.

Dette er det største Nederlag, Boerne har lidt efter Cronjes Overgivelse; 4140 Mand med 3 Kanoner faldt uden videre Kamp i Hunters Hænder. Man beskyldte vistnok ikke uden Grund M. Prinsloo for Forræderi, men Boernes Efialles, Stephanus Gerhardus Vilonel*), der som Fange opholdt sig hos Prinsloo, var uheldigvis dennes Raadgiver, og det er derfor væsentlig ham, der har indgivet Prinsloo den vanvittige Idé at overgive sig uden Sværdslag. Prinsloo skulde aldrig have været Overgeneral; dette forstod Boerne altfor sent, idet de kun et Par Uger før Katastrofen udnævnte Christian De Wet til Hoofdkommandant.

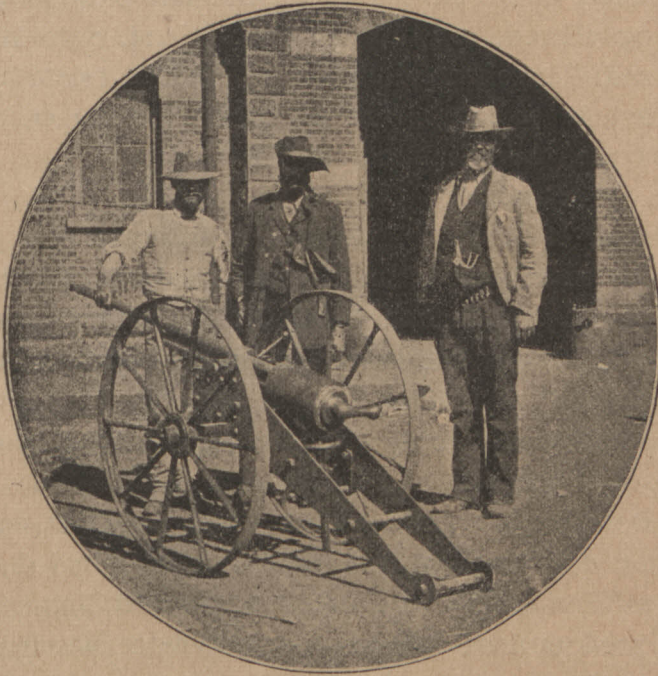
Imidlertid drog De Wet afsted med Lynets Hurtighed efterfulgt af Kitchener, Rundhle, Methuen, Little og Broadwood, idet han gjorde det ene Rundkast efter det andet og altid var ude af Sækken, naar Briterne troede, at Baandet var knyttet fast til. Den 19de Juli mødte han Paget ved Lindley, men gjorde sig snart klar af ham, og med forbausende Dristighed rev han op Jernbanelinjen nord for Honingspruit (sit gamle Jagtdistrikt), tog et Godstog med Proviant og Ammunition, og fangede 100 Høilændere.

Den 24de Juli Kl. 9 Form. holdt Christian De Wet i Therons **) Leir en Tale fra sin Vogn. Han roste især Theron og hans Folk og udtalte sig meget anerkjen-

*) Se Side 29.   **) Se Side 57.

dende om „Europæerne, som er kommet hid for at hjælpe os“. De Wet er altfor fintfølede til at bruge det forhadte Ord „Uitlanders“. De Wet sagde blandt andet: „Vi ved endnu ikke, hvorledes vi skal belønne dem (Udlændingerne), men iethvertfald vil vi, naar de vender hjem, give enhver et lidet Brev, hvori der siges, paa hvilken tapper Maade de har hjulpet os i vor Uafhængighedskamp, og det kan de da vise enhver.“

De Wets Dynamitkanon.

Til Slutning udnævnte han Theron til Kommandant og stillede ham i Udsigt, at der vilde blive tildelt ham en Kanon.

Den 25de Juli kom De Wet helskindet frem til Vredefort, hvor han gav sig til at opføre Forskansninger for at indbilde Englænderne, at han endelig vilde gjøre Holdt og levere et Hovedslag, medens han i Virkeligheden gik

over Vaalfloden og stod nu farligere end før ved Potchefstroom — ved at Rekruter kom til, var hans Hær fra 1500 Mand med 5 Kanoner svulmet op til 2500 velprovianterede og veludrustede Mænd, der var fast bestemt paa ikke at give sig. Det var en vidunderlig, deilig Augustaften; Solen gik glødende ned i Vest og kastede sine sidste Straaler henover De Wets Leir ved Vaalfloden, hvor en Mængde Folk tæt sammenpakket stod og stirrede op mod en ældre Mand, som kold og rolig sad tilbagelænet i en Vogn. Endelig reiste han sig op, kastede et langt Blik udover Forsamlingen og begyndte med fast Stemme sin Tale:

Brødre!

Det er et ikke særlig vigtigt Anliggende, som jeg vil meddele eder; der er en Rapport fra Lord Roberts om en Fægtning, som han havde med Transvaalerne Øst for Pretoria. Jeg har ladet den oversætte fra en engelsk Avis, da alle her ikke forstaar engelsk, og nu vil jeg lade den læse op, forat I kan se, at Transvaalerne ikke sover. Det vil for os alle være en Opmuntring. Naar Lord Roberts siger, at han har lidt svære Tab, saa ved I jo, at det virkelige Tab altid er større end det, han melder. Saa endnu en Ting: Igaar har en Mand tabt et Belte med omtrent 160 Lstr. Jeg kjender Manden, som har tabt det, og da er det visselig ogsaa en Mand, som har fundet det. Manden ved nu ikke rigtig, hvem han skal give det til, og derfor vil jeg sige ham, at han skal give det til mig. Det er intet Bytte, det er en Eiendom, der tilhører en af os. Og da den Mand, der havde tabt det, kom til mig, og jeg kjender ham, saa skal ikke den, der har fundet det, tro, at jeg vil beholde Pengene. Jeg er sikker paa, at den Mand vil give det tilbage til Eieren, men han ved ikke, hvem det er, og hvorledes han skal

gjøre det. Derfor siger jeg til ham, han skal straks give Beltet til mig, og jeg vil give det tilbage til vedkommende. Dermed er Sagen afgjort. Saa et Par Ord til dem, som har nedlagt Vaabnene og atter er kommet tilbage til os. Vi har fundet saa mange, og hvis I et eller andetsteds finder endnu en, tag ham i Haaret og træk ham ud; alle maa igjen gaa med os og kjæmpe. Det er nogle, som siger, at man maa straffe disse Folk. I ved, Brødre, at enhver har en Samvittighed, og at denne Samvittighed ofte sover. Saaledes har mange dysset sin Samvittighed i Søvn, da Lord Roberts havde indtaget Bloemfontein. Men jeg ved, at disse Folks Samvittighed atter vil vaagne. Nu tænker jeg, Brødre, at disse Folk har nok med at bære paa det, at Samvittigheden igjen er vaagnet, og at de nu har svære Samvittighedskvaler. Det Helvede, hvorum der staar skrevet i Bibelen, tænker jeg mig ikke anderledes end Samvittighedskvaler. Vi har jo alle Skyld paa vor Samvittighed, og vi ved derfor, hvad det er. Men en saadan Brøde at være blevet sit Land utro, kunde jeg ikke bære en eneste Dag. Derfor siger jeg, Brødre, disse Folk har nok at bære, og vi vil takke Gud, forat Samvittigheden atter er vaagnet hos dem. Thi Samvittigheden havde kun sovnet, den sovner saa ofte; det er Satan, som dysser den i Søvn. Men Brødre, enhver Mand, som nu kommer tilbage til os, maa blive hos os lige til Enden. Tro maa en Mand være, en tro og god Samvittighed maa han bevare. Men hvis ikke dette ansporer, saa maa jeg sige, at da findes en Proklamation, at enhver Mand, som igjen løber væk, vil blive straffet med Døden. En Gang vil vi lade Naade gaa for Ret, men ikke 2 Gange. Jeg vil være den første, som koldblodig skyder ned en saadan Mand. Den Mand, der nu ikke mere vil være tro, maa lide Døden.

Thi, Brødre, vi maa holde ud. Tiden vil komme, jeg ved ikke naar. Men vi maa kjæmpe, indtil vore Børn bliver store, naar Gud vil det. Jeg er den sidste, der ønsker eller tror, at det vil vare saa længe. Men naar Gud vil det, saa maa vi kjæmpe saa længe. Det er vor hellige Pligt; thi vi kjæmper for en hellig og retfærdig Sag. Som Roux har sagt: I Tiden ligger Haabet — og Tiden vil komme. Det var en af Lord Robert's største Feil, at han er gaaet et Skridt videre end Bloemfontein.

I ved, Brødre, at alle civiliserede Nationer i Europa og Amerika ligger i Krig med Kina, Verdens største Rige. Det ligger langt i Øst, i Asien, og har over 300 Millioner Indbyggere. Nu, tror I ikke, at hvis I bliver trætte og gaar hjem, I da snart maa hjælpe England med at kjæmpe mod China? Er det da ikke bedre at kjæmpe for sin egen Sag? Og selv om vi taber alt, kjæmper vi for vore Børn, at de kunde leve i Frihed i det Land, som Gud har givet os.“

Efter at De Wet — thi ham var det — havde endt sin Tale, oplæste hans Sekretær, den lille, begavede Du Toit, Lord Roberts Beretning om Slaget ved Bronkhorstspuit, hvor Lord Roberts blev slaaet tilbage med store Tab, mistede flere Kanoner og forskellige større Kavaleriafdelinger blev fanget. „Oom Christian“ føiede hertil, at naar der i Beretningen var Tale om Fienden, var det altid Transvaalerne. Derefter lod han sin Sekretær læse op flere breve, hvor Louis Botha og Ben Viljoen skrev bl. a., at de med Guds Hjælp vilde holde ud til Enden. Tilslutning udbragte en ung Boer et 3 Gange 3 Hurra for Louis Botha; derpaa sagde De Wet: „Hold ud, Brødre. Gud vil lade os vinde. Ligesom i Transvaal, saa sender han ogsaa hos os tilbage til Rækkerne dem, der har nedlagt Vaabnene. Gud er med os!“ Efterat

De Wet havde sat sig ned, raabte en gammel Boer:
 „Brødre, lad os til Slutning synge sidste Vers af Salme 20:
 Komt, trekken ons gemoedigt voort!“ hvorpaa alle tog
 Hattene af og med høi Røst sang:

Saa drager vi opmuntret bort
 i sikker Tro paa Herrens Ord,
 og selv om det er tornfuld Vei
 til salig Slutning hjælp Du mig!

Det var gribende at se denne store Forsamling staa med blottet Hoved og bede sin Gud om Hjælp, medens Fiendeskarerne dukkede truende op i det Fjerne for at tilintetgjøre dem. Det blev taust en Stund, indtil De Wet afbrød Stilheden:

„Opsadel, Burghers, a bitje hastig.*) Tak, forat I er kommet saa talrige her, det glæder mig, det viser mig eders Interesse“, og med disse Ord gik han bort til sin sorte Hest, svang sig op, og alle red haabefulde og lettede bort i den mørke Nat til Kamp og Strid for sit elskede Fædreland, for sin dyrekjøbte Frihed og for sin Ret. Den 9. August forenede De Wet sig med en liden Kommando ved Gatsrand, overskred denne Bjergkjæde og brød her igjennem den stærke engelske Kordon; men da han kom til Magaliesberg, „var alle Sunde lukt“ — Veiene var besat af britiske Afdelinger, som truende nærmede sig den dristige Boergeneral, hvis Tilfangetagelse nu syntes at være nærforestaaende. I Fronten laa de utilgjængelige Magaliesfjelde, en vild og veiløs Række af Bjerge, i Vest var der kun 3 Pas, som han muligens kunde slippe igjennem, Commando Neck, Olifants Neck og Magatos Neck; men de var allerede besat af Engländerne, bag sig havde han Methuen, Hutton, Hart, Kitchener og Smith-Dorrien. Den 13de kom der pludselig en Ordre fra Lord Kitchener til Methuen, at han skulde

*) Tilhest Burghers! Lidt hurtigt.

rømme Olifants Neck. Det var en underlig Ordre, tænkte Methuen, og han havde Ret; thi det var sandsynligvis Christian De Wet, som var Forfatter til denne og alle de andre misvisende Ordre, som i disse Dage kom til de forfølgende engelske Generaler. Methuen lod sig narre; neppe var hans Tropper ude af Passet, før De Wet i strak Galop red ud efterladende 60 britiske Fanger, en demonteret britisk Kanon og 3 ødelagte Ammunitions-vogne, ligeledes britiske.

Ja, det var en underlig Mand, denne seige Boergeneral De Wet, som forstod med en forunderlig Smidighed at luske sig tvert igjennem Fiendens Rækker og stadig glide dem ud af Hænderne som en Aal, undgaaende Kamp i aaben Mark, der vilde have været den rene Galskab fra hans Side.

En glimrende strategisk Daad var denne Marsch, fordi den førte midt gjennem en Egn, der vrimlede af fiendtlige Besætninger, og der saaledes udfordredes den største Forsigtighed og Paapasselighed Dag og Nat af denne lille Skare paa 2500 Mand, som var omringet og forfulgt af ikke mindre end 2 Kavalleribrigader, en Infanteridivision og endelig endnu en Infanteribrigade (Smith-Dorrien), og alle disse Tropper blev kommanderet af en af Englands mest berømte Hærførere, som alligevel ikke fik fanget den dristige Boer. Det var en glimrende Manøvre, slig som De Wet forstod at undgaa den forfølgende Lord Kitchener og den Methuen'ske Division i Vest og simpelthen løb forbi General Smith-Dorrien, der lurede i Nord, og uden at dennes Regimenter, der var gaaet frem i Ilmarsch, fik en eneste Boer at se.

Det ser ud til, at det først havde været De Wets Mening at komme igjennem ad østlig Retning for om muligt at forene sig med General Botha, og fordi Eng-

Slag mellem Englændere og Boere.

lænderne ogsaa havde antaget, at han vilde gjøre dette, havde Lord Roberts posteret Smith-Dorrien slig, at Boergeneralen maatte opgive sin Plan og som Følge deraf søge sig en ny Vei i direkte nordvestlig Retning, hvor det kunde være en Mulighed for ham at forene sig med den dygtige General De la Rey — „Transvaals De Wet“ — som i hele Juli og August Maaned havde givet Englænderne meget at gjøre. Denne glimrende Marsch var en Heltedaa, som selv Modstanderne maatte anerkjende, og som vil gjøre, at De Wets Navn for alle Tider nævnes blandt de mest fremragende Strateger. Selvfølgelig var det Englænderne meget magtpaaliggende at faa fanget den dristige Boergeneral; men hvad der dengang var af større Vigtighed for dem, var at fange Præsident Steyn, De Wets tro Fælle paa alle hans Togter. Derfor blev ogsaa den ene Division efter den anden i Ilmarscher kastet mod denne sidste lille Rest af Fristatarmeen. Forat fange Steyn og De Wet lod man endog General De la Rey i ubestridt Besiddelse af hele Marico og Lichtenburgdistriktet, hvor man i Juli Maaned neppe havde seet en bevæbnet Boer, selv fra saa vigtige Punkter som Rustenburg, Zeerust, Ottoshop og Lichtenburg havde Roberts maattet trække sine Garnisoner tilbage istedetfor ved at fastholde disse at sikre sig hele Distriktet som Operationsbasis mod De la Rey, Kemp og Liebenberg (senere myrdet af Englænderne). Alt dette beviser, hvilke vigtige Faktorer Christian De Wet og Præsident Steyn var for den engelske Krigsplan. Paa den anden Side var det en stor Fordel, at Fristaten blev rensset for den farlige General (Herzog, Olivier og Haasbroeck opholdt sig med 2000 Mand og 10 Kanoner i Nærheden af Winburg), thi Jernbanelinjen Bloemfontein—Pretoria var i et Par Uger sikker for Boerangreb. Imid-

lertid drog De Wet nordover — endelig fri for sine Forfølgere; den 17de August viste han sig pludselig hos Mafekings berømte Forsvarer, General Baden-Powell og opfordrede med den største Frækhed denne til at overgive sig, skjønt Baden-Powell hverken var omringet eller ude af Stand til at sig imod De Wet; det var ikke alvorlig ment, kun for at faa vide, hvor mange Englændere der var i Vesttransvaal og for at haane dem. Efter at have modtaget et spøgefuldt Svar, forsvandt han, tog Rustenburg, forenede sig med De la Rey, sendte Præsident Steyn under en sterk Eskorte op til Præsident Krüger, Reitz og Louis Botha, som opholdt sig i Dalmanutha, hvor 3 Dage senere det berømte Slag stod og marscherede med sin Styrke, delt i smaa Afdelinger, tilbage til Fristaten, hvor han gav sine trætte og udslidte Folk en kjærkommen Hvile. Paa dette sit Tilbagetog led han et frygteligt Tab, idet den unge dygtige Fører for Speiderkorpset, Kaptein Danie Theron, faldt i en Fægtning ved Johannesburg.

Theron er den geniale Speider, som 3 gange bragte bud fra De Wet til Cronje ved Paardeberg og siden sprængte et Jernbanetog i Luften ved Vaalfloden. Det var sørgeligt, at han ikke skulde virke længer for sit Fædreland, som han havde ydet saa uvurdelige Tjenester — thi en saadan Speider som Theron *) faar Boerne aldrig mere.

Man vil af følgende Depesche fra den „geniale“ Roberts se, hvorledes han undervurderede De Wets Hær, Hjælpekilder og Energi. „De Wet vil komme til Fri-

*) Han oprettede først et Cyklerytterkorps, men oprettede senere sit berømte Speiderkorps, som efter hans Død blev overtaget af Kaptein Cilliers. Hos Englænderne var han agtet og beundret. Ved Honingspruit (6te Juni 1900) sagde de fangne engelske Officerer: «Kunde vi bare faa fat paa denne Theron.»

staten i en langt anden Tilstand, end da han gik ud fra Betlehem. Da havde han 6 eller 8 Kanoner, samt 2000 Mand og efterlod Prinsloo med 5—6000 Mand i Betlehemsfjeldene. Nu er 4—5000 af disse paa Vei til Ceylon, Kanonerne for størstedelen nedgravede, og De Wets Hær er nu ikke større end 300 (!) Mand“. Ikke mange Uger passerede før De Wet viste sig med 2—3000 Mand og 6—10 Kanoner og var endog mere brydsom end før; thi ligesom den bekjendte græske Kjæmpe, som blev sterkere, hver gang blev kastet til Jorden, saa har De Wet, naar han har været uheldig, vist sig at være farligere og dristigere end nogensinde før.

KAPITEL VI.

Nederlaget ved Bothaville. Toget mod Kapkolonien.

Den Bothaske Hær var efter lange og fortvivlede Kampe slaaet ved Watervalboven og Komatipoort, De la Rey havde veget for Methuen i Lichtenburgdistriktet, Olivier var sammen med sine 3 Sønner fanget i et Angreb paa Winburg, og den ædle gamle Præsident Krüger havde givet efter for Volksraads indstændige Bønner, og nedbrudt, men ikke knækket reist til Europa for at bede Fyrsterne om Hjælp for sit lille Heltefolk, som kun sukkede efter Fred og Frihed. Nu, mente Roberts, at Øieblikket var kommet til at slaa et kraftigt Slag og knuse den Mand, som holdt Krigen oppe. Oberst De Lissle fik en stor Styrke under sin Kommando og drog i Begyndelsen af Oktober ind i Elandsberg, hvor han ganske rigtig traf Helten og jog ham mod Nord ind i det transvaalske Gebet. Den 25de Oktober omringede De Wet Barton i Frederiksstad og skulde allerede til at begynde en regulær Beleiring, da hans Forfølgere De Lissle og Le Gallais kom til og drev ham fra Ventersdorp østover langs Vaals nordre Bred og spærrøde det ene Overfartssted efter det andet uden at kunne holde ham fast. Ved Parys tabte de ham endelig afsyne efter sigende paa Grund af et frygteligt Uveir, som umuliggjorde enhver

Forfølgelse. At han igjen dukkede op i Bothaville, over 100 Kilometer i sydvest for Parys, viste, hvor godt han benyttede sig af Engelskmændenes Mangel paa Kundskab om hans Tilhold. I Bothaville havde han sandsynligvis ventet at finde Ammunition og smaa Boerafdelinger; thi han vidste aabenbart endnu ikke, at Hunter havde ødelagt Ammunitionsforraadene og sprængt Boertrop-erne. Det lykkedes dog snart De Wet og Præsident Steyn, som efter Tilbagetoget fra Fredrikstad ledsagede ham, og som opbød hele sin Veltalenhed for at sætte nyt Mod i Burgherne, igjen at samle de spredte Boerflokkene og gjøre Bothaville til et nyt Centrum. Imidlertid gjenfandt Le Gallais De Wets Spor og overraskede ham i hans Leir søndenfor Bothaville. Kampen blev haard, og tilsidst saa det ud, som om Boerne skulde beholde Valpladsen, da uheldigvis Ross og De Lissle kom sine slagne Landsmænd til Hjælp og med sine friske Mænd kastede sig over de trætte og udmattede Boere, som i et Øieblik var jaget paa Flugt efterladende hele Artilleriet, 7 Kanoner, 100 Fanger og Trosset i Englændernes Hænder. De Wet og Steyn undslap saa vidt ved at kaste sig op i en Vogn og kjøre afsted, alt hvad Remmer og Tøi kunde holde, til de vilde og utilgjængelige Elandsfjelde, hvor de efter mange Eventyr sluttede sig til sine Burghers.

Englænderne led i denne Kamp et føleligt Tab, idet der blandt de 33 saarede var 7 Officerer og blandt de 11 faldne 3. Den dygtige og afholdte Kolonnefører, Oberst Le Gallais, faldt i det Øieblik, han stak Hovedet ud af et Vindu paa den Boerfarm, han opholdt sig i for at se efter sin Ven, Oberst Ross, der en Stund før var falden paa Ærens Mark.*) Dette gjorde et stort Skaar i Eng-

*) Dette vidste Le Gallais ikke.

lændernes Glæde over den vundne Seier, og endnu værre var det, at De Wet, Steyn og Hovedmassen af Boerne slap bort, thi Erfaringen havde lært, at Boerne ikke er uskadelige, før de er fangne, og netop disse Afdelinger, hørte til de mest dumdristige og mest haardnakkede. Boernes Nederlag var dog et af de føleligste, de havde lidt under hele Krigen — ikke saa meget ved Tabene af Folk, skjønt ogsaa disse var alvorlige nok for deres lille Skare, der neppe længere kunde rekruteret, som fremforalt fordi de mistede en stor Del af sit Artilleri. Kun ved Paardeberg, hvor Cronje overgav sig, var et større Antal Kanoner (6 Stkr.) faldt i Engelskmændenes Hænder, ellers havde Boerne altid forstaaet enten i Tide at bringe sit Skyts i Sikkerhed eller ialfald gjøre det ubrugbart, selv i de kritiske Dage efter Kampene ved Belfast, Dalmanutha og Machadodorp. Triumferende telegraferede Roberts hjem, at nu var den „allestedsnærværende“ De Wet ødelagt, og med dette Haab gjorde han sig istand til sin Tilbagereise til England for at modtage Æresbevisninger, den sorte Ørns Orden og 100,000 Lstr. samt for at hvile paa sine visnede Laurbær. Han blev vistnok ikke lidet forbauset, da han i Johannesburg fik høre, at De Wet var brudt ud igjen og var paa Vei til Kapkolonien, hvor Afrikanderbevægelsen havde antaget en for Engelskmændene betænkelig Karakter. Efter Nederlaget ved Bothaville havde De Wet trukket sig tilbage til Fristatens østre Del og organiserede sig til et nyt Felttog. Hvorledes han kunde faa skaffet sig 6 nye Kanoner, Ammunition og Proviant, ved man endnu ikke, dog formoder man, at han har taget det fra de skjulte Depoter, som Boerlandet er saa rigt paa.

Som en ny Fugl Fønix steg De Wet farligere end

før op af Asken og begyndte at marschere mod Syd, ikke i Mulm og Mørke, men med aabent Visir. Imidlertid havde Englænderne faaet høre at Boerne havde tænkt paa et Infald i Kaplandet, og Aliwal North, Bethulie og Norvals Pont blev derfor sterkt besat. Smith-

Helten.

Dorrien ilede op til Lindley for at søge efter De Wet; men da var Fuglen fløiet ud af Reden. I rasende Fart drog De Wet afsted mod Syd og ankom den 20de Novbr. til De Wetsdorp, som han straks gav sig til at beleire. Garnisonen, 500 Mand med 2 15pundere, forsvarede sig tappert; men da Boerne tog Vandværket, havde Kom-

mandanten, Major Massey, intet andet at gjøre end at overgive sig til De Wet og Steyn, som den samme Dag tog de engelske Forskansninger i Øiesyn og gratulerede Garnisonen med det tapre Forsvar. Fangerne blev ført med til Vaalbank, hvor de blev frigivet. En af dem giver følgende lille Beretning om den tapre Boergeneral: „De Wet er en liden, tyk (!) *) Mand med et mørkt Skjæg. Han red den Dag, De Wetsdorp blev indtaget, paa en hvid Hest og var iført en sort Jakke og Skindbenklæder. Hans eneste Vaaben var en Revolver“. Efter Kapitulationen ved De Wetsdorp havde De Wets Marsch i den sydøstlige Fristat sat det engelske Hovedkvarter i ubeskrivelig Uro; lykkedes hans Indfald i Kapkolonien, var Heldet ved Vinterfelttoget aldeles forsvundet, og den engelske Hær stillet overfor en ny, næsten uovervindelig Opgave. Kitchener, Roberts Efterfølger som Chef over Arméen i Sydafrika, begyndte sin Virksomhed med at ile ned til Bloemfontein for at stanse De Wets truende Fremtrængen. Først vilde han hindre ham fra at gaa over Oranjefloden, heri blev han begunstiget ved et saa voldsomt Regnskyld, at kun enkelte „Drifter“ kunde passeres, dernæst vilde han berede Boerhæren et nyt Paardeberg og gav i den Anledning Mac Donald Ordre til at angribe De Wet fra Syd og Øst, medens Knox og Thorneycroft **) skulde angribe fra Nord af, selv lagde han sig ved Tabanchu for der at stanse De Wet, ifald han brød igjennem Knox's Kordon. De Wet var kommet i en farlig Situation, især efterat han ved Overgangen af Caledonriver havde mistet 1 Kanon og 700 Heste; trods dette vilde han ikke give tabt og forsøgte at gaa over ved Odendalsdrift, som var sterkt besat af Briter; men det var en Umulighed at komme over, og

*) De Wet er snarere tynd og høj.

**) Thorneycroft havde 24de Januar 1900 Kommandoen over Tropperne paa Spion Kop.

hvad værre var — Tilbagetoget var stanset af Knox. Nu var De Wet i Klemme; paa den ene Side omsluttedes han af den opsvulmede Flod, paa den anden Side af Briterne, som allerede var sikre paa De Wets Kapitulation; men Englænderne havde glemt en Ting, nemlig at knytte Sækken til; dette opdagede De Wet og besluttede at gaa ud. Himlen begunstigede ham; thi det begyndte at storme og styrtregne, saa at Veiene blev rene Moradser. Stille og rolig sneg De Wet og hans Mænd sig ud af Leiren og red i skarpt Trav nordpaa for atter at blive standset af Kitcheners Tropper ved Tabanchu. Man gjorde sig i London sikker Regning paa at De Wet vilde blive taget tilfange, men man gjorde atter Regning uden De Wet. Det eneste Pas, gennem hvilket det denne Gang kunde være muligt at undslippe, laa oppe i et ulændt Terræng ved Springhaans Neck, og dette trange Pas beherskedes oppe fra 3 forskjellige Høider af Oberst Thorneycrofts Artilleri. Det syntes saaledes umuligt at slippe igjennem, ialfald uden at Størsteparten af Boernes Tropper blev skudt sønder og sammen.

Præsident Steyn var mest stemt for at opgive det hele, siges der; men De Wet fik sat igjennem sin Plan om at forcere Tropperne gennem Passet, og under en voldsom Ild fra de britiske Kanoner sprængte Kolonnen gennem det trange Skar, og det gik, — det gik udmærket.

Lord Kitchener telegraferede straks Hjem om De Wets Gjennembrud: „De Wet led, da han passerede den britiske Linje i Nærheden af Tabanchu, betydelige Tab. Englænderne tog en 15-pundinger, som Boerne havde taget ved De Wetsdorp, flere Ammunitionsvogne og fangede 22 Mand. En Del af de fiendtlige Tropper lykkedes det ikke at slaa sig igjennem mod Nord.“

Det vilde i Virkeligheden sige, at De Wet atter var brudt gjennem den engelske Kordon og havde trukket sig tilbage til de for Englænderne utilgjængelige Bjergergne ved Basutolandets Grænse.

Dr. Poutsma, en ung hollandsk Læge, der har ledsaget De Wet fra Mai 1900 til Februar 1901, da han under De Wets andet Indfald i Kapkolonien blev fanget, fortæller følgende om dette storartede Gjennembrud: „Jeg befandt mig sammen med nogle faa Boere i Bagtroppen og blev taget tilfange. General Knox troede, at Boerne havde lidt uhyre Tab. Efter et Par Dage var jeg atter mellem De Wets Soldater som frigiven Mand, og det første Spørgsmaal, jeg henvendte til Generalen, var, hvormange Folk han havde mistet ved Gjennemgangen i Springhaanpasset. De Wet svarede kort og godt: „Ikke en Sjæl!“ Jeg vilde aldrig have troet Boergeneralen paa hans Ord, hvis ikke jeg selv saa tidt havde set, hvor forbausende let Boerne havde sluppet fra det, selv i Træfninger, hvor man havde frygtet det værste. Ved Boernes Angreb paa Dewetsdorp f. Eks. holdtes den lille Landsby af 512 Englændere, medens Angriberne blot var 120 Mand sterk. Efter en Kamp paa 3 Dage, blev Byen taget, 413 Englændere blev taget tilfange og 99 dræbt eller saaret. Jeg kjender altsammen meget nøie, fordi jeg var med at forbinde de engelske Saarede, da der ved Anledningen ikke fandtes en eneste Læge blandt de] britiske Tropper. Og hvor mange tror De saa vi mistede de 3 Dage? Blot 5 døde og 8 saarede.“

Paa hele sit Tog havde De Wet mistet 3 Kanoner (hvoraf de 2 var taget fra Englænderne), 70 Mand og et Par Vogne, men dette var jo ubetydeligt, naar man tænker paa den farlige Stilling, han var i ved Oranjefloden, hvis Opsvulmen alene hindrede ham fra at komme ind i Kap-

Kaptein De Bertodano.
(Distrikskommissionær i Kronstad)

De Wet.

Löjtn. Beddy.

Komm. Du Priez.

Komm. Prinsloo.

Kommandant Nel.

landet. Toget havde dog stor Betydning, thi det bevirke-
 kede, at Boerne virkelig kom ind i Fiendens Land. Sam-
 men med De Wet drog nemlig Dommer Herzog, Filip
 Botha, Haasbroeck og Kritzinger*), og da Englæn-
 derne var optaget af De Wet, gik de ubemærket over
 Oranjefloden og rettede Marschen mod Kapstaden. De
 engelske Generalers Jagt var i denne Tid mere spæn-
 dende end før, og Kitcheners Telegrammer blev i London
 ventet med slig Spænding og Iver, som man ikke paa
 lang Tid havde været vant til. Hvilken Komik heftede
 der sig ikke ved Jagten paa De Wet. „De Wet er om-
 ringet“ hed det paa en Avisplakat, „De Wet død, „De
 Wet i stor Fare“, „De Wet badly beaten“, „De Wet
 saaret“ og „De Wet taget tilfange“. Et „forsinket“ Tele-
 gram meldte endelig, hvad alle havde anet, at De Wet
 var sluppet igjennem de britiske Linjer, og at han endda
 havde været saa heldig at kunne tage en hel Del Fanger
 og Forraad. Det blev indrømmet af Englænderne, at De
 Wets Tilbagetog var udført med Mesterskab, og at de
 engelske Generaler kunne lære meget af ham. Be-
 undringen for hans ualmindelige taktiske Begavelse gik
 saa vidt, at „Daily News“ kom med det sarkastiske
 Forslag, at da de britiske Tropper alligevel ikke kunde
 fange De Wet, burde man tilbyde ham en Plads som
 Professor i Krigsvidenskab og Taktik ved det britiske
 Krigsakademi for derved at afhjælpe en meget følb-
 ar Mangel ved de engelske Officerers Uddannelse.

*) Hans Navn er Kritzinger og ikke Kriutzinger, Kreutzinger eller Kreut-
 zenger.

KAPITEL VII.

Indfaldet i Kapkolonien. De Wet omringet, men slaar sig igjennem.

Langt ude paa Veldet ligger en stor Leir, hvorover 2 Flag vaier; en Solstraale glimter og fremhæver Farverne — det ene er blaat, hvidt, rødt og grønt — Haabets Farve, det andet er hvidt gjennemfuret af orange-gule Striber. Boere rider frem og tilbage og diskuterer ivrig de sidste Dages Begivenheder, hvorledes De Wet den 3die Januar havde omringet og fanget Lord Kitcheners Livgarde, og hvorledes han havde straffet Forræderen Morgendal, hele Tiden udbryder de i Lovtaler over sin dristige Fører, og hans Navn er nok til at alle straaler af Begeistring. Men et Stykke bortenfor Leiren sidder en ensom Mand. Haard og taus sidder han og grubler og grubler, fortaber sig rent i sine egne Tanker; men med ét farer han op og iler til Leiren, og et Par Minutter senere kjører Artilleriet og Trosset frem, en stor Skare Boere stiger tilhest og rider ud — Toget mod Kapkolonien er begyndt. Efter en lang og trættende Marsch naaede De Wet den 30te Januar Tabaksbergplateauet midt mellem Bloemfontein og Smaldeel og kom her i Kamp med Oberst Pilcher. En af forskjellige Vaabenarter sammensat engelsk Kolonne under Major Creese havde fra Knox faaet Ordre til at hjælpe Pilcher i Kampen, og idet den rykkede frem, aabnede Artilleriet en voldsom Ild mod

Boerne, der var ifærd med at trække sig længere tilbage for Pilchers Lydditgranater.

Boerne gik efterhaanden længere og længere tilbage og Creeses Tropper slog derefter Leir og holdt Rast en Stund, indtil de fik Øie paa 200 Boere, som de straks gav sig til at forfølge. Men det viste sig, at disse kun havde til Opgave at lokke den engelske Styrke i en Fælde, thi da Englænderne havde naaet et Stykke frem, aabnedes

De Wet

Steyn (Nevs af Præsidenten).

Du Toit (De Wets Sekretær).

De Wet og en engelsk Officer.

der fra flere Steder en heftig Ild mod dem, og pludselig fór 300 Boere ud fra et Krat, i et Nu havde de erobret en Mitraljøse, og med den beskød de Creeses Tropper, som aldeles sprængt kom tilbage til Israels Poort. Efter denne Seir drog De Wet videre afsted, sprængte Jernbanelinjen paa flere Steder, kom endelig til Floden, som han uden Vanskelighed satte over og var endelig i Kapkolonien; men her kom han i Kamp med Plumer og blev

ved Basberg aldeles omringet. Den Nat var han saa omsluttet af Briter paa alle Kanter, at han selv bemærkede: „Nu maa vi tilpers.“ Men Kl. 10, da Mørket laa tæt over Leiren, gik De Wet omkring mellem Soldaterne og bad hver Mand tænde op et Baal. Baalene blev tændt, og straks derefter gav De Wet Befaling til Opbrud. Hver Mand sadlede sin Hest, og hele Kolonnen drog afsted, medens Blussene fra Leirilden kastede et skinnende Skjær over den forladte Leirplads længe efter. Imidlertid gik Englænderne og gned sig i Hænderne af Fryd over, hvor godt Boertropperne sad inde i Skruestikken. Den 16de mistede De Wet ved Houtkraal paa Grund af et Pansertogs Indgriben en stor Del af sin Ammunition, 2 Kanoner og flere Fanger og blev nu skarpt forfulgt af General Plumer, som imidlertid den 18de var nødt til at gjøre Holdt for at vente paa Proviant. Paa Grund af dette sendte han 3 stærke Patruljer efter De Wet for at hefte sig ved ham og bevogte Vadestederne over Oranjefloden. Disse løste glimrende sin Opgave og beholdt Kontakt med ham, saa General Knox var nøie underrettet om De Wets Manøvrer og kunde lade Kolonner marschere op søndenfra for at hindre hans Forening med Hertzog i sydvest. De Wet søgte først at komme over Oranjefloden igjen, men var ikke istand til at passere den rivende Elv og vendte sig derfor mod sydvest til Prieska. Men ogsaa Brakelven, over hvilken Veien førte, var umulig at passere, og han gik nu tilbage til Oranjefloden, hvor han den 26de Februar blev overrasket af Oberst Owen og frataget sine sidste Kanoner. „Nu kan kun et Mirakel redde De Wet,“ mente Englænderne i sin første Seiersrus — „endelig har vi knebet ham.“ Dette Maal syntes paa Grund af hans fortvivlede Stilling at være meget nær; man skulde have troet at han,

som flakkede om paa Oranjes Sydbred fra Prieska til Hopetown og længere østover lig en forskræmt Mus, der søger Udgang af Fælden, udkjørt at Strabadserne og blottet for næsten alle Hjælpemidler, maatte blive knust ved den opsvulmede Elv. Men den mærkværdige Mand gjorde det umulige muligt; thi ved at forene sig med Hertzog fik han nye, friske Heste, og da Briterne et Par

Dage efter kom til hans Leirplads, saa de De Wet paa den anden Side af Floden og alt, hvad de fik til Erindring om ham, var et Par gamle Vogne. Dette Tilbagetog, var igjen et glimrende Bevis paa hans Feltherredygtighed. Han undgik alle Fælder, som Englæn-

Transvaalsk Maximkanon.

derne havde opstillet for ham og erobrede endog et Par Byer, deriblandt Filippolis, hvor Steyn blev gjenvalgt til Fristatens Præsident, et tydeligt Bevis paa, at Boerne vil føre Kampen til det yderste. Efter mange Gjenvordigheder lykkedes det ham endelig at komme op til sit gamle Rede i Dragebjergene, hvor han grov op et Par Kanoner, en Haubitzer og en Pompom, som General Prinsloo, i sin Tid havde gjemt. En australsk Læge skildrer i „Daily Mail“ den frugtesløse Jagt paa De Wet og de engelske Soldaters Lidelser: Vi staar op før Daggry, endnu skinner Maane og Stjerner ned over vore

stakkels Infanterister. De lider altid af Træthed og slæber sig frem langsomt, saarbenet paa Oranjeslettens endeløse Vidder. Ingen Sang, ingen [Latter i Gelederne. Det er forlængst [forbi; de er alle kun Maskiner, der skal marschere sine 3 Kilometer i Timen for at fange De Wet. En Dag fulgte jeg Manchesterregimentet. Soldater i Dusinvis [manglede Sko, de traskede med Filler om Fødderne i Støv og Sten. Og deres Uniformer! Nogle havde Bukser, andre havde noget, der lignede dette Plag, atter andre havde kun sin lange Kappe eller var klædt som de italienske Liremænds Aber med nogle Filler over Skuldrene og om Livet. Heden var forøvrigt lige plagsom for alle. Aa England, om du kunde se, hvad dine taalmodige Gutter lider! I 6 Timer har de ikke faaet Vand. For 2 Timer siden gik vi over en krystalklar Bæk; men kommanderende Officer syntes nok ikke, at det var noget at stanse for. Han sidder godt tilhest og har Whisky og Vand paa sin Flaske; med en god Frokost i Maven forstaar Fyren simpelthen ikke, hvad hans Soldater maa udstaa. Men de føler det, deres Tunger brænder og svulmer op, Øinene er glansløse og hule, nu og da styrter en af Træthed. De andre fortsætter — efter De Wet. Endelig efter 6 Timers Marsch holdes Middag og „Hvil“. Soldaterne faar tørt, stenhaardt Brød og daarligt Vand, saa meget de vil — det gjør godt i Maven! Efter et Kvarters [Hvil gaar det videre, altid videre — efter De Wet. General De Wet staar vist langt derborte paa en Kopje og bagom ligger vel hans Folk og Heste og faar en god Hvil. Han staar der mellem Stenene med sin Kikkert og betragter vort elendige Tog, der snegler sig frem over Sletten. Inat eller imorgen er han vel atter over disse Stakler, som skal fange ham. Soldaterne her ved næsten ikke, hvem der skaffer

I Baghold.

dem mest Lidelser — De Wet, som de skal fange eller den engelske Regjering, som sørger saa daarlig for dem“. Kapkolonitoget havde sin store Betydning, idet det redede Herzog, Haasbroeck, Maritz og George Brand fra Tilfangetagelse og heller ikke dennegang var det Englænderne, som tilintetgjorde De Wets geniale Plan, men Uveiret og Oranjeflodens pludselige Opsvulmen. Veien sydover var ingenlunde spærret for ham, og kun Tabene af Hjælpemidler, Artilleri, Ammunition, Proviant, Ride- og Trækdyr tvang ham til at vende tilbage til Fristaten, for der at unde sine Folk den fornødne Rast og fornye sin Udrustning. Hans Tab af Folk oversteg knapt 200, og det var Hovedsagen; thi for Provianteringen sørgede allerede forlængst Engelskmændene, der endnu ikke havde lært at give Jernbanelinjen en saadan Sikkerhed, at Angrebene paa Tog fra vel forberedte Baghold ophørte.

KAPITEL VIII.

Slaget ved Graspan. Mordet paa Scheepers.

Medens De Wet kjæmpede sin Dødskamp ved Oranjerfloden havde Englænderne under den geniale Ryttergeneral French omgaaet Botha ved Ermelo og efter en Maanedes haarde Kampe frataget ham 13 Kanoner, 2200 Vogne, 700 Heste, 400 000 Patroner, hele Østtransvaal og dræbt, saaret eller fanget 1000 Boere. Disse frygtelige Tab havde gjort en dyb Indtryk paa Boerne, og Botha forsøgte derfor at indlede Fredsforhandlinger med Lord Kitchener. Den 28de Februar kom Botha med Stab ridende ind i Middelburg. Kitchener negtede at indrømme Boerstaternes Uafhængighed, men stillede endel Forslag, som gik ud paa, at Transvaal skulde være Kronkoloni, at Boerne skulde have samme Rettigheder som Englænderne og desuden blive hjulpet med Penge.

Men først maatte Kitchener sende disse Forslag hjem, og Mr. Chamberlain forandrede da saa meget, at det var en Umulighed for Boerne at antage dem, og Følgen var, at Bothas Svar var et kort og godt Nei. Krigen skulde altsaa fortsætte, denne bitre og endeløse Krig, som for hver Dag gjorde Kløften større mellem de 2 Racer, som i Forening kunde have skabt et rigt, et mægtigt Sydafrika. Efter at Fredsforslaget var afvist drog Botha om til de andre Boerførere for at tale om

Oberst Hendersen

Van Velden

Major Watson

H Fraser

Kaptein Maxwell, Leitnant a De Jager

De Wet (Bothas Sekretær)

General Louis Botha

Lord Kitchener

Obers' Hamilton

Fredsvilkaar og nye Krigsplaner. Han havde længe ikke hørt noget fra De Wet. Englænderne havde fortalt Botha, at De Wet og hans Kommando havde overgivet sig, og De Wet, at Botha var taget tilfange med 5000 Mand og 20 Kanoner, og da disse Løgne intet nyttede, blev der budt Botha og De Wet hver 180 000 Kr. om Aaret, hvis de vilde nedlægge Vaabnene; men Forslaget blev afvist med Foragt. Mødet mellem Botha og De Wet fandt Sted i Vrede, en liden By i den østlige Fristat som De Wet havde erobret. Her udarbejdede de 2 dygtige Generaler i Fællesskab en ny Krigsplan og bestemte, at Kaphollænderne skulde gaa op til Republikkerne, og at Boerne skulde reise ned til Kaplandet, endvidere at De la Rey skulde forsvare Vesttransvaal, [De Wet Fristaten, Louis Botha Øst- og Sydtransvaal og Beyer og Ben Viljoen Nordtransvaal mod de fremtrængende Englændere. Omtrent ved denne Tid udbredtes der Rygter om, at De Wet var bleven sindsyg, siden der for Alvor blev Tale om en Kapitulation. Det heder herom i en Reuterdepesche: „De Wet, den altid sindige og rolige Mand, er pludselig blevet nervøs og vaklende, og den sidste Tids oprevne og pinlige Begivenheder, den stadige og rastløse Flugt, synes at have taget sterkt paa den seige Boergeneral. Et Par Fanger, der nylig er bragt til den engelske Leir, beretter, at hans Ledelse af Operationerne er bleven mere vilkaarlig og floket end nogensinde, stundom synes den at være ren planløs, og han meddeler ikke et Ord til nogen om sine Planer. Endnu er der et Faatal *) Soldater, som hænger i Hælene paa ham, nogle faa trofaste, der vil kjæmpe og falde med ham. Aldrig sover han om Natten med de andre i Leiren, og ingen faar vide,

---

*) 2—3000 Mand.

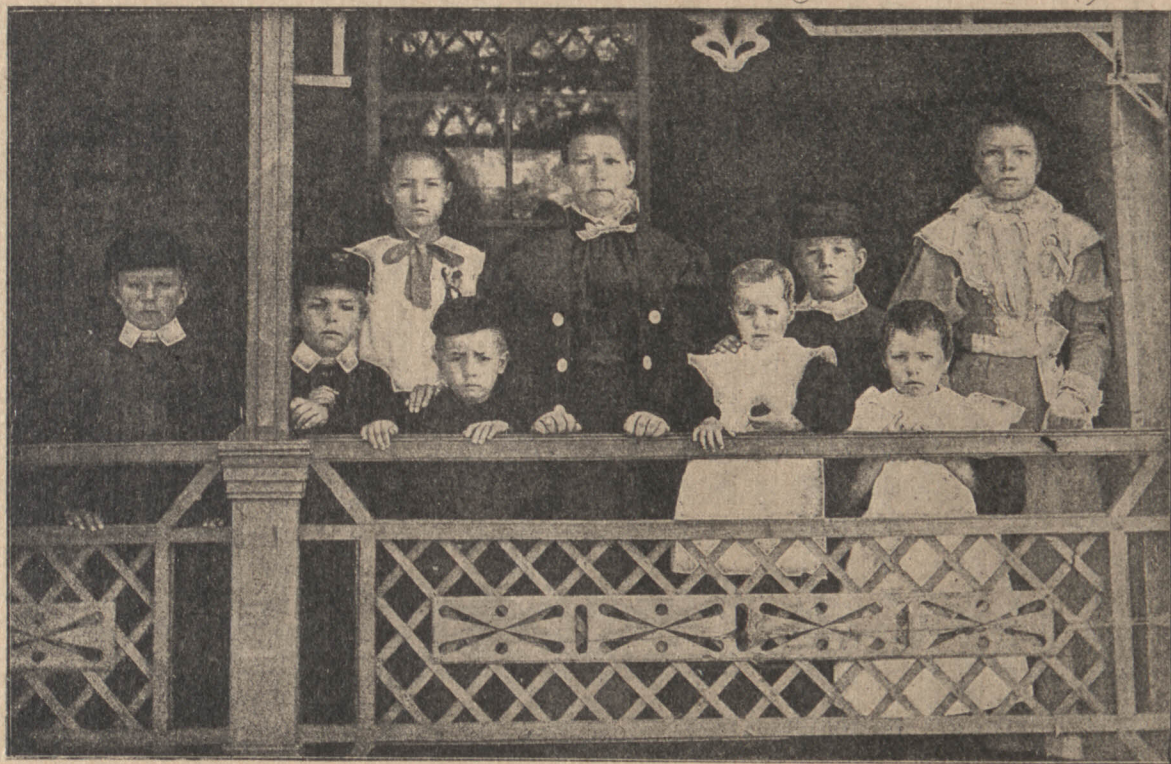
hvor han tilbringer Tiden før Daggry, da han træet og medtaget vender tilbage til sine Folk.

Tidt er han ikke at finde for de Ordonnanser, der skal modtage Befalinger fra ham, og mangen Gang er man i Vildrede med de nærmeste Planer for Dagen; det er ikke længere den seige, bestemte og paagaaende General, det er en opreven og syg Mand, der fører de sidste Boerkrigere i Døden. (!)

Dette Rygte blev dementeret af selve Lord Kitchener, og tilsidst af De Wet, som ved sine geniale Manøvrer viste, at han trods alle Strabadser var frisk og sund. Man hørte et Par Maaneder lidet Tale om ham, indtil Lord Kitchener en Dag meldte, at De Wet ved Graspan (i Nærheden af Reitz) var blevet „overrasket“ og frataget hele sit Træn. Det var intet Træn — det var en Konvoy af Kvinder og Børn. Her var det, at Englænderne for altid har sat en Plet paa sin Ære, idet de, da Boerne angreb for at redde sine Hustruer og Børn, stillede sig bag Boerkvinderne og skjød under deres Arme, saa at Boerne, som troede, at det var Englændere, skjød ned sine egne Hustruer. Mr. Conan Doyle forsøger i sin Bog „The war. Its Conduct and Cause“, som skal oversættes paa alle Sprog, forat Verden skal tro, at Boerne har Uret og fører Krig som Vilddyr, medens Englænderne er rene Engle og kun kjæmper for Frihed, Ret og Civilisation, at bevise, at denne Historie er Løgn og opfundet af tyske Aviser; men det lykkes ham dog ikke trods utallige Paastande og ligefremme Løgne. Præsident Steyn siger følgende i sit Brev til Kitchener 15de August 1901: „Deres Excellences Tropper har ikke skammet sig ved at fyre med Kanoner paa Kvinder. Dette var Tilfældet i Graspan

ved Reitz 6te Juni 1901, hvor en Kvindeleir, og ikke et Træn, som det blev berettet Dem, blev erobret af de engelske Tropper og af os atter befriet, medens Deres Soldater dækkede sig bag Kvinderne, og da Forsterkninger ankom, fyrede de med Kanoner og Geværer paa denne Kvindeleir, og jeg kan nævne over Hundrede af saadanne Tilfælde; men jeg holder det ikke for nødvendigt; thi naar Deres Excellence kun vil spørge en ærlig Soldat, vil han bevidne min Beretning“. Historien er siden bekræftet fra saa mange paalidelige Hold, at det nu er en sørgelig Kjendsgjerning, at Briterne, „Kulturens Forkjæmpere“, har baaeret sig ad som vilde Dyr, ja endog værre. Og slige Folk kaldes „Gentlemen“ og Civilisationens Bærere; Mordere og Røvere passer unegteligt langt bedre. Siden var De Wet med paa det store Kommandantmøde i Standardton*), hvor der blev besluttet at Boerne ikke skulde give sig, før de fik Uafhængighed. I September 1901 tænkte han paa at gjøre Indfald i Natal gennem Dragebjergene, men opgav denne Plan, da Louis Bothas Fremrykning blev stanset ved Fort Itala og Fort Prospect. Efter denne Tid hørte man i flere Maaneder ikke Tale om ham, saa at det Rygte kom ud, at De Wet var død; nogle Boere, som var fanget, havde fortalt Englænderne, at De Wet havde faaet Koldbrand i et Saar og var død under de frygteligste Lidelser. Nei, De Wet var ikke død. Med 6 Mand drog han omkring til Boerleirene i Transvaal, Fristaten og Kaplandet, undersøgte Stillingen, lagde nye Planer og skal endog have været saa dristig at gaa ind i Byer, som Englænderne holdt besat. En

*) By ved Jernbanelinjen i det sydøstlige Transvaal.

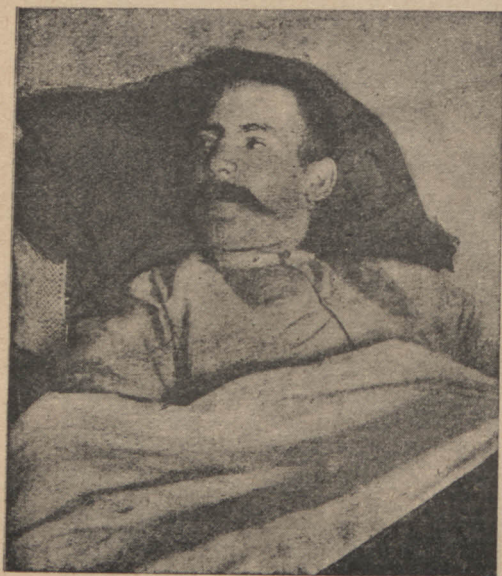

Heltens Hustru og Børn.

Aften blev der pludselig Uro i Johannesburg; Tropper marscherede ud og stillede sig op foran et lidet Hus, hvor endel Officerer gik ind og undersøgte. I dette Hus boede De Wets tapre Hustru og Børn, som Englænderne efter 6 Maaneders Jagt havde fanget. At hun saa lang Tid havde kunnet undgaa sine Forfølgere, skyldtes den Omstændighed, at De Wet bestandig havde holdt hende à jour med sit Opholdssted og Briternes Bevægelser. Den ulykkelige Dame, som var jaget fra Farm til Farm, beklagede sig bittert over den Behandling, der var blevet hende til Del fra Briternes Side. Hun lod sig forestille for Militærguvernøren og gjorde overfor denne Krav paa at blive behandlet om end ikke som Generalinde, saa dog som anstændig Dame. Hun blev imidlertid meget unaadig modtaget, skjønt hun gjorde et overmaade sympathisk og fint dannet Indtryk. Man forlangte at hun skulde afgive en Æreserklæring til Dronningen af England, og da hun vægred sig derved, blev hun anbragt i de samme Telte som de øvrige Fanger, siden flytted hun paa egen Bekostning over til det lille Hus, som Briterskarerne hin Aften omringede og undersøgte. De troede nemlig, at General De Wet var kommet ind i Byen for at befri sin Hustru; men han var der ikke og har sandsynligvis ikke været der, det er dog ikke ganske usandsynligt; thi det kunde ligne den tapre General. Efter at have foretaget sin berømte Inspektionsreise overfaldt han i Begyndelsen af December Oberst Wilson ved Heilbronn og skulde til at tage ham tilfange, da Remington i sidste Øieblik kom til Undsætning. Den 18de December angreb De Wet den engelske Hær ved Landberg, tilføiede den alvorlige Tab, og forsvandt, ligesaa hurtigt som han var kommet. I denne Tid led De Wet 2 store Tab, idet hans dygtige Underanførere i

Kapkolonien Scheepers og Kritzinger blev fanget. Kritzinger er født i Ladybrand (Fristaten) og udmærkede sig særlig i Kapkolonien, hvor han indtog Jamestown og Gang paa Gang slog Englænderne. Han blev fanget i Midten af December, da han under Forsøget paa at redde 2 saarede Boere blev haardt saaret og fanget. Scheepers er født i Transvaal og ikke i Kapkolonien, som nogle fortæller. Han blev paa sit Sygeleie fanget i Begyn-

Gideon Scheepers †.

delsen af Oktober, og neppe var Bedring indtraadt, før han blev stillet for Krigsret og mod al Ret dømt til Døden efter Udsagn af Kaffere, som man jo kan faa til at sige, hvad det skal være, naar man kun giver dem Penge. Anklagen var for Mord; men Scheepers beviste i englimrende Tale, at han havde skudt 7 Kaffere, fordi de var

iført engelsk Uniform, og fordi de havde skudt paa hans Tropper og siden været Spioner. Scheepers var et ædelt Menneske, en fin Lærling af De Wet, som ikke en Gang, men hundrede Gange havde vist sig ædelmodig, fintfølende og human mod fangne Fiender, og som fortjente Laurbærkransen og Heltenavnet istedenfor at blive skudt som simpel Morder. Saa høimodige og civiliserede er altsaa Englændere, at de skyder en tapper Fiende, fordi

han vovede at forsvare sit Fædreland. Skjønt Scheepers døde anklaget for Mord, vil hans Minde alligevel være

General Oliviers ældste Søn. P. H. Kritzinger.

rent og ubesmittet, og naar Boerne efter Krigen sidder omkring Arnen, vil de altid med Vemod¹ mindes sin tapre, unge Fører, der ofrede sit Liv for Friheden.

KAPITEL IX.

Julenatten ved Tweefontein. De Wets Dødsridt i Ildringen.

Ved Blokhuslinjen mellem Betlehem og Harrismith laa en engelsk Leir paa Skraaningen af et høit Fjeld. Skjønt Chefen, Major Williams, godt vidste, at hans farligste Fiende var i Nærheden med en stor Styrke, var han dog saa uforsigtig at lægge sin Leir aldeles isoleret.

Det var Juleaften; Maanen kastede sine Straaler ind i Leiren, hvorfra der hørtes Sang og Musik; thi Englænderne følte sig trygge ved Blokhuslinjens Hovedstation og turede derfor Juleaften paa egte engelsk Vis. Inde i de festligt oplyste Telte sad Soldaterne med sin Whisky og Plumpudding og skraalede: „God save the King“ og „He is a jolly, good Fellow“. En liden lystig Fyr sad og haandterede et Trækspil med stor Færdighed. Whiskyen virkede imidlertid temmelig sterkt; thi ravende og hikkende gik Briterne til sine Hvilepladse for snart efter at sove fast, selv Piketen oppe paa Fjeldets Top var ikke i Vigør til at passe godt paa, nogle sad og nikkede med Hovedet, andre snorkede. Men nede i Dal dybet ved Tweefontein saaes en stor Skare — det var Chr. De Wet og hans tapre Mænd, som var fast bestemt paa at give England den vanlige Julepresent. Forsigtig

sneg de sig op, og i det Øieblik Maanen dukkede frem bag en mørk Sky, overfaldt de Piketen og slog den ned, før nogen fik givet en Lyd fra sig, og stod straks efter i den sovende Leir. Det blev Panik blandt Briterne; neppe var de komne ud af Teltene, før et Skud rammed dem, og snart laa hele Rækker af Englændere og vædede Jorden med sit Blod. Atter og atter stormede de frem mod Boerne, atter og atter blev de slynget tilbage, og endelig kom det hvide Flag op, og 250 Englændere lagde ned sine Vaaben. Byttet var stort: 1000 Geværer, Ammunition, Proviant og 2 Kanoner.

En Stund efter knælede hele Boerhæren ned paa den blodige Valplads i det stille, venlige Maaneskin, og efter en kort Bøn til Gud om Tilgivelse for deres Synder og en Tak for al hans Naade, svang de sig tilhest og red bort til Fjeldene skarpt forfulgt af 2 Eskadroner, som intet kunde gjøre ligeoverfor Overmagten. Det blev Uro i det engelske Hovedkvarter, da Telegrafan meldte om Julenatten ved Tweefontein — et saa frygteligt Nederlag havde ingen anet, 1½ Aar efter at Mr. Chamberlain havde erklæret, at Krigen var forbi, var en hel Kolonne blevet ødelagt af den Mand, som man troede var død. Det kom som et Tordenbrag over Lord Kitchener; men allerede et Par Dage efter havde han en ny Plan færdig, som gik ud paa, at Elliot med 7 Kolonner skulde kaste sig over De Wet og knuse ham.

Den 28de December drog De Wet fra Riviera Drift ved Liebenbergvleiveien til Trommelfarm ved Elandskop. General Elliots Streifkorps, som bestod af Obersterne DeLissle og Major Fanshawes Kolonner forfulgte ham den 29de og fik Føling med Fienden ved Elandskop. De Wet forsøgte at holde Overfartsstedet, men blev drevet tilbage og maatte bringe sit Skyts, 2 Feltkanoner og en

en Pompom, der blev kommanderet af en tysk Artillerist, Kaptein Müller, i Position for at sinke Englændernes Fremrykning, som tilslut blev stanset, da Hestene var aldeles udmattede. Ved Elandskop delte De Wets Tropper sig. Selv tog han af mod Syd og overnattede den 27de December 15 Mil østfor Lindley for næste Dag at gjenoptage sin Marsch sydover, forfulgt af Elliot, som Nytaarsaften marscherede 36 engelske Mil og havde en Fægtning med Transvaalboerne under Meyer og Bethlehemsburgerne under Feltkornet De Beer. Den 1ste Januar forfulgte Elliot Fienden videre i Retning af Liebenbergvlei; men netop i det Øieblik han skulde til at angribe, delte Boerne sig atter, idet en Del under Meyer gik med Skytset i østlig Retning til Wilgefloden og en anden større Del mod vest. Det blev meldt, at De Wet var ved Meyers Afdeling, og han blev forfulgt lige til Elven, hvorfra han fortsatte sit Tilbagetog i Retning af Vrede, endelig fri for sine Forfølgere; thi i dette bjergfulde Terræng kunde Englænderne ikke gjøre ham nogen større Skade. Men den haarde, ubøielige Lord Kitchener var fast bestemt paa at knuse De Wet og udarbeidede en vel forberedt Plan mod den navnkundige Boerførers Tropper. De Wet var paa alle Sider omringet af Blokhus og Pigtraadsnet, nu skulde 23 Kolonner rykke ud og gjøre det af med ham, som havde mistet alle (?) sine Kanoner og derfor var mindre farlig. Efter flere Dages Operationer ved Wilgeelven brød alle de engelske Kolonner op Nat til 6te Februar, dannede en sammenhængende Kjede af beredne, veludrustede Mænd og kastede sig over Boerne, som naturligvis ikke kunde holde Stand mod den i flere Dage i Træk fortsatte Klapjagt; efter sin Førers Raad opløste de sig i Flokke og slap for det meste helskindet fra det. De Wet selv lykkedes det at

undslippe en mørk Nat paa en høist mærkværdig, men meget praktisk Maade. Idet han efterlignede Hannibals Taktik samlede han en stor Kvæghjord paa et Sted spærret af Pigtraad og Blokhuse, hvor han ikke kunde komme ud paa almindelig Maade, og med sin Hær indenfor gjennembrød han ved det kolossale Tryk Bri- ternes Rækker, Pigtraadgjerdet og Blokhuskjæden, uden at tabe mere end 3 Mand, gik den 10de Februar med 400 Mand gennem nok en Blokhuse-Kjæde og forsvandt.

Reuters Korrespondent telegraferer den 8de Februar om Lord Kitcheners sidste Bevægelse for at fange De Wet: „Det var den største samlede Manøvre i hele Felt- toget. Englænderne udfoldede en sammenhængende Linje paa 40 engelske Mils Længde, som holdtes sluttet Dag og Nat. Liebenberg Spruit flyder fra Frankfort ret mod Nord. Fra 4 Punkter i Kvadrat, med omtrent 10 Mils Afstand fra hverandre stod 2500 Mand paa hvert Punkt, hvorfra de siden formede Linjen. Natten til 6te Februar sluttedes Kjæden saa tæt, at intet levende kunde komme ud. Lidt over 9 om Aftenen den 7de begyndte der Fyring paa venstre Fløi af vor Afdeling. Ilden udviklede sig nu efterhaanden over hele Linjen frem til Heilbronn, hvor Blokhuse stente i med. Nu fulgte det mest magisk uhyggelige, men ogsaa mest storslagne Skuespil, man kan tænke sig, for Øre og Øie. Man saa en uafbrudt Linje af Lyspunkter flammende uophørlig som brændende Ved. Det flammede op, hen langs hele Linjen som et Lyn, blaffede til og fra som en Gasillumination i Vinden over en Strækning af 30 engelske Mil. De pansrede Jernbanetog for frem og tilbage paa Linjen, afsøgende milevis af Landet med sine mægtige, elektriske Lyskastere. Bag befæstede Løbegrave spillede vore hurtigskydende Kanoner. Almindelige Feltkanoner

Ben Viljoen (Se Tillægget).

af Pompomer blandede sin dybe Bas med Geværernes Knitren, medens Fortet ved Heilbronn fuldendte det forfærdelige Skuespil. Dette holdt paa uafbrudt i over 20 Minutter. Allerede om Eftermiddagen den 7de gik der ubestemte Rygter om, at De Wet var sluppet ud. Nogle paastod, at han havde passeret vore Løbegrave Natten mellem 6te og 7de. Andre vilde vide, at han med alle sine 700 Mand var redet over Jernbanen ved fuldt Dagslys, idet han gav sig Udseende af at føre en engelsk Afdeling. Et synes nu temmelig sikkert, at han er kommet ud gennem Blokhuslinjen mod Syd. Nogle paastaar, at han brød igjennem, saa Pigtraaden sprængtes, midt i en svær Kvæghjord. Andre paastaar, at De Wet slap ud kun ledsaget af en Mand. Præsident Steyn har vistnok aldeles ikke været i Fælden denne Gang.

Mr. Bennet Burleygh telegraferer til „Telegraf“ og giver et frygteligt Billede af Kitcheners Dødsfælde og Boernes rasende Anstrengelser for at komme ud: „Torsdag den 6te Februar gjorde 500 Boere et vildt Fremstød mod Oberst Rawlinsons venstre Fløi, bestaaende af let Ryteri, idet Førerne brølede: „Storm, Storm, Burghers!“ Omtrent 100 Mand af dem kom igjennem; men de bagenforværende kom under en frygtelig Krydsild, red henimod vore Kvæggjerder, kunde ikke komme over, men blev forsinkede og maatte vende. Fredag Aften, den 7de, stormede Boerne et Pas mellem Rawlinsons Kolonne og Heilbronn. En Del af dem kom paa 30 Meters Afstand fra vore Linjer, men blev stanset af en Pigtraad, som var udspændt i denne Afstand foran Fronten. De vendte efterladende 2 Døde og nogle Saarede. Ilden rasede uafbrudt, en Tid var det værst ved Louwspruit, hvor Fienden engang brød sig igjennem. Siden blev der gjort fornyede Chok af galoperende Burghers; men vor irske og

Leinsters Regimenter mødte dem med Hurraer og Geværild, saa ingen siden slap igjennem. 2 pansrede Tog understøttede vore Skyttere paa Heilbronnlinjen, hvor Kampen stod haardest. Her lyste Major Pritchard op med sine Projektører; her brugte han ogsaa sine Maxim- og Shrapnelkanoner, saa Vandet kogte i Kjøleapparaterne. Nogle Mil nordvest for Heilbronn havde Pigtraadgjerdet bare en Traad. Her galoperede omtrent 150 Boere løs, de sprængte Traaden og kom over, men maatte vende, da vor Skytterlinje var for dræbende.

Nær Gottenberg red en Boerfører et Stykke foran sin Trop henimod Pigtraadgjerdet. Han satte sin Hest i rasende Løb lige mod en af Stolperne. Han sprængte Gjerdet; men Hesten faldt død paa Stedet og Boeren tumlede haardt saaret henimod os og blev fanget. Hans Trop veg tilbage. Endelig gjorde Boerne et fortvivlet Anfald mod Rawlinsons Kolonne, men maatte vende tilbage efterladende 10 Døde og 16 Saarede“.

En Tysker, som var med De Wet, da han brød ud af Ildringen, meddeler herom i „Königsberger Allg. Z.g.“: „Jagten var forfærdelig. Rundt om vor Leir blinkede og knaldede de engelske Bösser, fiendtlige Forposter nærmede sig; fra Tid til anden lyste de elektriske Projektører ind omkring os. Englændernes Anfald var udmerket arrangeret og syntes at maatte lykkes; men pludselig satte vor Kvæghjord paa Sprang. Den var kommen de engelske Linjer for nær og var bleven skræmt. Englænderne troede, at det var en List af De Wet og sendte straks en Afdeling let Rytteri efter Kvæget uden at ane, at det denne Gang var Kvæget, som viste os Vei, ikke omvendt. Kvægflommen og de forfølgende engelske Ryttere jog vildt afsted henimod en Bjergkløft. Et Øieblik saa jeg De Wets alvorlige Ansigt i Blinkyset. Han

gav Kommandant Vocoller en Ordre, og denne forsvandt med nogle Folk i Retning af Kløftens anden Ende. Nu satte en Del af os efter Englænderne, og inden en halv Time havde vi med Lethed fanget dem alle i Bjergkløften, hvorefter Vocollers Folk iførte sig Fangernes Uniformer og drev Kvægflokken under kraftige engelske Seiersraab foran sig bortimod Blokhuslinjen. Der faldt intet Skud, Englænderne tog dem for Kamerater, raabte Hurra med og aabnede sine Rækker. Pludselig bliver alt stille nogle Øieblikke, hvorefter en sand Heksesabbat bryder løs. Det lød som om Tusinder af Mennesker stormede frem over tørre, knasende Grene. Projektørerne oplyste Vocollers Boere til Venstre; da hørte vi klart og skarpt De Wets Kommando: „Til Høire“. I Spidsen for Boerhæren red Marwedens Skare; efter ham fulgte alle i rasende Galop, i Begyndelsen beskyttede af Fjeldets Skygger frem efter Vocoller, som maatte have gjort den engelske Linje svagere ved sit Gjennembrud med Kvæget. Kun 2 Hundrede Hestelængder er vi fra Fienden. Alle griber krampagtig fast i den brede Strop ved Hestens Hals, og vi lægger os langt ned mod Stigbøilen ved Hestens høire Side. De Wet, som bøier sig frem mod Halsen af sin sorte Hest, tager Ledelsen. Marwedens Styrke er allerede brudt igjennem de engelske Rækker, da opdager pludselig Englænderne vor Hovedstyrke og forstaar Sammenhængen. Nu begynder de at skyde, og Larmen vokser. De Wet jager paa os. Et Øieblik efter var vi næsten alle lykkelig ude af Ringen, og næste Middag var vi i god Behold ved Teufelskop. Min Kamerats Hest blev skudt under ham; min egen frelste os begge. De Wet samler alle de Skarer, som tidligere var slupne bort“. Det var vist en bitter Time for Lord Kitcheners, da han fik Melding om, at alle hans Planer var

kuldkastet ved De Wets dristige Manøvre. Var det lykkedes ham at fange Boerchefen, vilde han være blevet feiret som engelsk Nationalhelt; thi med den ubøielige Mands Tilfangetagelse vilde Modstanden i Oranjefristaten sandsynligvis være bleven knækket og de til Underhandling villige Boerførere vilde lettere have kunnet opnaaet sin Hensigt. De Wets Forsvinden fra Krigsskuepladsen vilde have virket langt anderledes paa Boernes Afgjørelser og Stilling i Sydafrika end Ben Viljoens Tilfangetagelse 26de Januar ved Lydenburg.

Saalænge „den flyvende Hollænder“ som en Stormvind bruser gennem Landet, er Boernes Sag ikke tabt; thi Englændernes Stilling er lidet lystelig trods Lord Kitcheners utallige Seiersmeldinger. En Statistiker har lagt sammen de britiske Generalers Rapporter angaaende De Wet og hans voldsomme Tab i Krigens Løb. Ifølge disse har De Wet mistet 28,000 Heste og 50 Millioner Patroner, saa mange som han aldrig har havt i sin Besiddelse. I seks Maaneder har han stedse været omringet fra 3 Sider, og hans Tilfangetagelse er ventet hver Dag. Hans Burghers dør Hungersdøden, og alle har tabt Modet. Han selv har hidtil været død 4 Gange, sindssyg 2 Gange og 5 Gange saaret. Paa sine Tilbagetog har han ladet mere Proviant i Stikken end hele den engelske Armé kan spise op i 3 Aar. Endelig har han paa Flugten tilbagelagt en Afstand, som er dobbelt saa stor som Eqvators Længde. Englænderne mener, at naar de engang skal lyve, maa de besørge det grundigt. I denne Kunst har de nu opnaaet en saadan Færdighed, at selv Kineserne ikke kan maale sig med dem. De Wet er fast bestemt paa ikke at give sig og kjæmpe til det sidste; derom har han sagt: „Saalænge jeg endnu ser en Mulighed til at kjæmpe, at slaa mig igjennem, at flygte og

General De la Rey og Nevo.

atter kjæmpe, overgiver jeg mig aldrig. Naar det er nødvendigt, løber jeg væk, og hvis jeg bliver ladt i Stikken af en anden, gjør jeg det alene. Og naar det ikke længere er nogen Udvei til Flugt, da vil jeg kjæmpe, saalænge jeg kan holde ud. Jeg kan med den Proviant og Ammunition, jeg har nedgravet, holde ud i endnu 2 Aar og siden kjæmper jeg med Guds og Englændernes Hjælp; thi saalænge Englænderne har 250,000 Mand i Sydafrika, vil vi ikke mangle Mad og Ammunition“. Efter Lord Kitcheners sidste Proklamation er han for altid landsforvist fra Sydafrika. Hans Folk, nu gamle Veteraner, vil kjæmpe til Enden; thi de har intet mere at tabe, som er berøvet Familie, Hus, Hjem, og Fædreland. De kan kun vinde igjen alt, og dertil har de endnu ikke saa faa Chancer; thi det er Kjernen af Boerhæren, som nu kjæmper, deres Førere heder Christian De Wet, Louis Botha og De la Rey, Forbitrelsen over Englands Volds handling stiger Dag for Dag blandt Europas Folk, og Englænderne er ikke kommet sit Maal et Skridt nærmere, end de var for $1\frac{1}{2}$ Aar siden.

KAPITEL X.

De Wet som Krieger og Menneske.

Ser man paa Verdenshistorien, vil man finde, at naar et ædelt og levedygtigt Folk har været i Nød, har der altid fremstaaet en Mand, der ved sit Mod og sin Dygtighed atter har opflammet de fortvivlede Mænd og ført dem fra Seier til Seier, — en saadan Mand er netop Christian De Wet, dette vældige Militærgeni, der som Krieger, skjønt han ikke har den mindste teoretiske Militæruddannelse, kan maale sig med Napoleon, og som Menneske staar langt over hin geniale Feltherre; thi en Mand, der vier sit Liv til Fædrelandet og sætter alt ind paa, at hans Børn skal leve i et frit Land, maa vi sætte langt høiere end denne grusomme og egoistiske Napoleon, som kun stræbte efter at eie alt. En Napoleon kan vi kun beundre, en De Wet maa vi beundre, elske og agte.

Man skulde tro, at „Boernes Blücher“ var af en imponerende Skikkelse, denne Mand, som sammen med Louis Botha og Præsident Steyn organiserede Hæren paa nyt, skaffede Lydighed, indførte Betaling, ophævede de umulige Krigsraad og Gang paa Gang med 1000 uøvede Bønder har slaaet dusinvis af Englands bedste Generaler,

som med 40,000 Mand rykkede ud for at fange ham. Hans Statur maa næsten kaldes stor, hans Vækst er slank, men kraftig, Øinene er blaaliggraa, Blikket roligt, men gjennemtrængende. Den velformede Næse er lang og let bøiet. En mørk, næsten sort Snurbart bedækker Overlæben, et kort, noksaa tyndt Skjæg Hagen og hans

Kind. Ansigtet er grovskaaret og kraftigt. Ingen kan tænke sig mere umilltært Udseende end De Wets. Han bærer ikke Uniform. En smudsig, mørkeblaa Jakke udenpaa Skjorten, et Par sterke Skindbukser nedstoppet i Støvleskafterne, og paa Hovedet en bredskygget Boerhat, det er hele Dragten. En liden Kokarde af Strudsfjær har tydelig engang tjent som Hatteprydelse, men har forlængst ophørt at fungere. Hans

Pjaltethed skriver sig fra hans Vane at bytte Klædningsstykker med enhver, der kommer for at bede ham om nye Klæder. Det er et af hans mange Midler til at vinde sine Folks Hengivenhed. Nogle af Boernes Officerer bærer særlige Uniformer med Guldstjerner paa Kraven for at angive deres Rang; De Wets sorte, forjaskede Hattefjær er det eneste ydre Tegn paa hans Værdighed. Bar han ikke et let Magasingevær og et Patronbelte, kunde man tage ham for en almindelig Jordarbejder, kommet lige fra Plogen. Men saasnart man faar se

hans Ansigt, er det tydeligt, at han ikke er noget almindeligt Menneske. Bestemt, rolig, selvsikker, overlegen og stø i sin Tale sidder han paa sin sorte Hest for at føre sine Folk an mod Englænderne. Hans Mænd frygter og elsker ham; Feighed foragter han, og ve den Boer, som forsøger at unddrage sig at deltage i Slaget. Ved Watervaldrift jagede De Wet nogle Rædharer ind i Stillingen igjen med kraftige Piskeslag, og den Mand, som han engang har jaget tilbage til Kampen, er for Livstid befriet fra Kanonfeberen. At sove paa Post, tør ingen gjøre; thi De Wet har saa let Søvn som ingen anden Boerchef, og Mandskaberne frygter hans Allestedsnærværelse mere end Overfald af Fienden. Naar de er i Leiren, sover de trygt; thi de ved, at Generalen vaager. Han er modig, uforfærdet, foretagsom; men altid forsigtig. Mislykkes en Plan, stamper han et Øieblik med Benene og raser mod de Skyldige, som sitrer og bæver; men det varer ikke længe, før han har en ny Plan. Der er ingen social Kløft mellem De Wet og hans Mænd. Den ringeste i hans Leir kan gaa hen og tale med ham uden nogensomhelst militær Hilsen, naarsomhelst og om hvadsomhelst, og den kommanderende General vil personlig tage sig af hans Begjæring. Hans 3 Sønner, som er hos ham, er vistnok de eneste blandt alle hans Tropper, som ikke titulerer ham med det familiære „Chris“; selv tiltaler han ingen uden først at have vekslet Haandtryk. Den Slags Kameratslighed vilde i enhver anden Hær blive ødelæggende, hos Boerne fremkalder den en Korpsaand, som knytter dem sterkere sammen end den strengeste Disciplin.

En Tysker, der i lang Tid har kjæmpet under De Wet, giver følgende interessante Skildring af Boergeneralen: „De Wet sidder i sit Telt ved et lidet Bord, giver Befal-

linger og modtager Meldinger. Han er af middels Størrelse, omtrent 48 Aar, har et mørkt, Fuldskjæg, en bred Mund, skarptskaarne og usædvanlig fastsluttede Læber og smaa, skarpe Øine. Han taler langsomt og meget greit. I hans Væsen ligger Ro og Overlæg. Vi var ikke længe sammen i Teltet, før en gammel Boer kom ind og klaged som et Barn over, at hans Heste altid løb væk fra Leiren. Chr. De Wet sagde, at han nu ikke kunde hjælpe ham, han fik fange dem selv. Boeren klager paany. Nu viser De Wet ham bestemt til Rette. „Jeg har andet at gjøre end at passe Heste. Hvis Overgeneralen skal fange Heste, maa vi have mange Generaler. Du faar selv fange dine Heste eller bringe Sagen for Feltkornetten.“ Med Ordene: Det is vor my a slechte Trost*) forlader Boeren langsomt Teltet. Det er første Gang, at jeg har hørt en Boer tale energisk med en Landsmand. Boerne er paafaldende hensynsfulde mod hinanden og vil ikke krænke eller støde nogen. Boerne spørger altid: „Hvor skal vi nu hen“ eller „Hvorhen retirerer vi“. Det kan ikke De Wet taale. Igaar svarede han paa et saadant Spørgsmaal: „Vi retirerer nu til et Sted, hvor I paa den ene Side er i Løvernes Gab og paa den anden springer i engelske Bomber, hvis I vil retirere“. **) Hvor godt han kjender sine Folk, og hvor meget han stoler paa dem, kan man se af følgende Tale, som han nylig holdt ved Vechtkop: „Vor Stilling“, sagde han, „er i Virkeligheden meget god: mange mener kanske det modsatte: men de tager feil. Kun for Øieblikket er der Fare paa Færde: men det er nødvendigt, at Avnerne skilles fra Hveden. Derfor giver jeg hver og en, som

*) Det er en daarlig Trøst for mig.

**) En anden Gang fortalte De Wet leende: «Englænderne siger, at Gud holder mig i Haaret, og at alle Burgers hænger fast til mig, og der hvor Gud kaster mig hen, ligger jeg med alle mine Burgers.»

er ræd og vil give sig i engelsk Vold, frit Lov til at drage bort; men vi beholder Heste, Vaaben og Kvæg". — Ingen meldte sig. Ligesaa omhyggelig som han er for sine Mænd, er han ogsaa for sine Fanger. Han lægger megen Vægt paa, at der ikke skal kunne reises nogen- somhelst Beskyldning mod ham for uciviliseret Krigs- førsel. Han holder paa, at Fangerne skal have bedre Rationer end hans egne Folk: thi han har bevaret den Ridderlighed, der ligger ham i Blodet ifølge hans Afstam- ning fra en gammel Hugentofamilie. Man har i England bebreidet De Wet, at han lod Forræderen Morgendal skyde; men selv de værste Boerhadere vil vel være enige med De Wet, naar de faar høre Morgendals Historie. 2 Fredsapostle Wessels og Morgendal, den sidstnævnte endog bestukket af Englænderne til at optræde som Spion og at faa Boerhæren til at overgive sig, var udsendte for at sprede Proklamationer rundt omkring paa Bonde- gaardene, da de blev fangne af Boerne. De Wet betrag- tede dem som Spioner og Forrædere og lod dem bevogte som Krigsfanger. En Morgen var Englænderne lige i Hælene paa De Wet, og der blev givet Ordre til at bryde op. Fronemann, en af De Wets Officerer, gik hen til Morgendal, der stod og vaskede sig, og bad ham i en høflig Tone at gjøre sig færdig, da Englænderne var lige indpaa Leiren. Men Morgendal lod fem være lige og tog det Hele med Ro. Alt, hvad han sagde, var: „Ja vel, mine Venner kommer, hvad saa?“ og fortsatte at vaske sig. Nu hændte der følgende: De Wet var netop kommet til og stod et Stykke fra og iagttog det Hele. Da Mor- gendal heller ikke efter utallige Opfordringer vilde adlyde, greb Utaalmodigheden og Ophidselsen ham, og han raabte til Fronemann: „Skyd ham ned!“ Derefter blev Mor- gendal rammet af Fronemanns Kugle og døde lige efter.

Nu skreg Jingoerne op og talte om Grusomhed; men ved at høre dette protesterede en hel Del Soldater og Officerer, som havde været Fanger hos De Wet. En skrev bl. a.: „Jeg skulde gjerne følge De Wet overalt, selv i Døden“. En anden britisk Officer skrev i „Times“: „Vi taber vor Selvagtelse, naar vi rakker ned paa De Wet. Han har utallige Gange kjæmpet mod os, dog kan man aldrig finde en eneste grusom Handling. Jeg hører 1000 af Historier om hans overordentlige Venlighed, Humanitet og hjertelige Medlidenhed. Derfor bringer det mit Blod i Kog, naar jeg hører, at en saa ædel Mand skal kaldes en Røver og et Uhyre af Journalister i England“. Følgende lille Historie viser tydelig, hvor venlig og forekommende han er mod sine Fiender. Da Englænderne i April 1901 gjorde Jagt paa De Wet, gjorde denne et voldsomt Angreb og fangede en Del af dem. En Dag kom Louis Botha og De Wet ind i Lazaret, hvor de engelske Saarede laa. — Botha røgte paa en Cigaret og De Wet paa en Snadde. I det samme for en engelsk Soldat op og skreg: „Du din fordømte hollandske Hund“. De Wet tog ingen Notis af det, men vendte sig mod en anden saaret Soldat og spurgte, om han ønskede noget. „Tak en Pibe og lidt Tobak“, svarede Soldaten. De Wet tog sin Pibe, stoppede den og gav den tilligemed en fyldt Tobakspung til den engelske Soldat. „Naar De er frisk, faar De fri“, sagde han, idet han smilende fjernede sig. Et Par Uger efter var samme Soldat igjen efter De Wet, blev rammet af en Kugle og faldt bevidstløs om. Da han vaagnede, stod De Wet og forbandt ham med et Lommetørklæde. „Har jeg ikke seet dig før,“ sagde han pludselig. „Jo, det var mig, som De gav . . . . .“ „Ja, pas dig bare for at blive fanget en Gang til, for da kan det hændes, at jeg ikke længere

har nogen Pibe eller noget Lommetørklæde at give dig“. Man har i England beskyldt De Wet for at mangle højere Dannelse. „Han er jo kun en simpel Bonde, som knapt kan læse eller skrive“, har man spottende sagt om ham. Det er desværre faa, som ved, at De Wet er en Mand med højere Dannelse; trods sin lille Formue har han i Aarenes Løb samlet et smukt Bibliothek. Hans Rapporter og Breve er interessante og karakteristiske. Den Depeche til Præsident Steyn, hvor De Wet melder om Seiren ved Roodeval, er kanske en af de mest merkelige Seiersrapporter, Krigshistorien kan fremvise. Efter at have sagt Grunden til, at han brændte det herlige Bytte, fortsætter han: „Jeg kan ikke undlade, endnu engang at henvende Præsidentens Opmærksomhed paa den storartede Eksplosion af de 10 Jernbanevogne, ladet med Lyddit. Det er sikkert det vakreste Fyrværkeri, som Sydafrika nogensinde har seet. Ilden slog høit mod Himlen, og i Jorden blev der et Hul, 10 Meter langt og 6 Meter dybt“.

De Wets Brev til Lord Roberts om Ødelæggelsen af Farme er meget karakteristisk: „Det er med en Følelse af den dybeste Vrede, at jeg fra Dag til Dag har seet den ryggesløse Ødelæggelse af Eiendomme i denne Stat af Tropper under Deres Excellences Kommando. Huse bliver ødelagt og brændt under alleslags Paaskud, værgeløse Kvinder og Børn bliver behandlet paa en skjændig Maade og jaget ud af Husene for at søge Herberge under aaben Himmel. Ved denne Handlemaade bliver der foraarsaget uendelig mange unødige Lidelser. Følgende Tilfælde er bl. a. (Her følger: Opregning af; Antallet af brændte Farme). General Roux's Hustru blev i Senekal jaget ud af Prestegaarden. S. G. Luyt's Hustru i Heilbronn blev behandlet skjændigt og Kommandant P. H. Villiers Hustru blev

drevet ud af 2 Huse i Fickburg. Endnu mange Tilfælde er meldt mig; det er dog ikke nødvendigt at sende Deres Excellence en lang Liste.

Jeg stoler paa i Civilisationens og Menneskelighedens Navn, at Deres Excellence vil lade Forbryderne straffe og forhindre for Fremtiden, at saadanne Gjerninger øves. Skulde alligevel Tropperne under Deres Excellences Kommando fortsætte unødigt at hærje Landet paa denne Vis i Strid med Principerne for civiliseret Krigsførsel, saa vil jeg, hvor ondt det end gjør mig, føle mig nødsaget til at øve Repressalier mod britiske Undersaatters Huse og Eiendom saavel i Fristaten som i Natal og Kapkolonien, da det synes mig hensigtsmæssigt for at faa en Ende paa disse Grusomheder.

Besjælet af Ønsket at føre denne ulykkelige Kamp i Overensstemmelse med Menneskelighedens Forskrifter, har jeg følt mig tvunget til at skrive dette Brev i Haab om, at Deres Excellence vil modtage og overveie det i den samme Aand, hvori det er skrevet.

Den for Boerne saa karakteristiske Mildhed i Gemyttet, har ogsaa De Wet. Da Steyn tog Afsked med De Wet for at reise *) op til Krüger, stod De Wet med Taarer i Øinene, og lige efter Bortreisen sendte han ham følgende rørende Brev:

„Da Deres Høihed i de nærmeste Dage vil komme sammen med Præsident Krüger og vor Søsterstats Regjering, og det forekommer mig sandsynligt, at der i Løbet af denne Tid vil indledes Underhandlinger, som maaske er af stor Betydning for vort Land og vor Sag, saa vil jeg indstændig bede Deres Høihed om at tillade mig at være tilstede i Tilfældet af saadanne Underhandlinger. Jeg ved at Deres Høihed vil forstaa mig ret og ikke tro, at jeg ikke har nok Tiltro til Deres Høihed og

*) I August 1900.

vor Regjering; men det kunde være, at der vilde blive truffet Afgjørelser, som kunde være til Skade for vor Uafhængighed, og da vilde jeg hele mit Liv bære den Sorg, ikke rigtigt at have opfyldt min Pligt mod mit kjære Land og vor hellige Sag.

Med de bedste Ønsker for en sikker Reise og Guds Velsignelse.

Deres Høiheds tro Tjener

Christian De Wet.

Blandt sine Landsmænd er han særlig høit anskrevet for sine gode Vittigheder. Selv naar han kommanderer, siger Boerne, er der i hans Befaling, saa knap og bestemt den end er, en liden humoristisk Bitone.

Før Slaget ved Betlehem havde han stillet i Udsigt en streng Straf for enhver Feltkornet, der forlod sin Post. Alligevel adlød ikke den Feltkornet, som med sin Kommando havde forsvaret Platkopje. „Oom Crisjan lod ham komme til sig efter Slaget, gav ham et Par kraftige Slag med Ridepiskan og sagde: „Jeg maa gjøre det, skjönt det gjør mig ondt. Men det er ikke mig, som slaar Dem, det er De Wet“. (De Wet betyder paa hollandsk Loven).

Historien om Telegrafan er jo uhyre fornøielig. De Wet fører altid Telegrafapparater med sig, og engang, da han var presset af Hunter og Roberts, skar han af Telegraftraaden mellem dem og satte den i Forbindelse med sit eget Apparat. En Stund efter kom et Telegram fra Hunter til Roberts; „Forfølger De Wet. Send Forsterkninger“.

Hunter.

Hvorpaa De Wet svarede pr. Traad: „Well! Forsterkninger afsendes“.

Roberts.

Men samtidig sendte han følgende Telegram til Roberts: „Forsterkninger unødvendige. De Wet taget tilfange med 5000 Mand og 5 Kanoner.

Hunter.

Dette Telegram kom sent om Natten til Pretoria, hvor det vakte vild Jubel. Champagnen skummede, og man sang: „God save the Queen“.

Men Jubelen varede ikke længe, thi om Morgenen kom en Depeche, at Hunter sad i den frygteligste Kattepine og øieblikkelig maatte have Hjælp. De Wet havde sendt Forsterkninger: men denne Forsterkning havde havt det pudsige Indfald at slaa løs paa Englænderne.

Nogle Dage før Indfaldet i Kapkolonien, medens de engelske Tropper endnu haabede at stanse De Wets Fremtrængen, havde General Knox netop forladt en liden By i Oranjestaten. Kort efter merkede han, at han havde glemmt igjen nogle vigtige Papirer og sendte en af sine Officerer for at hente dem. Officeren kom uden Vanskelighed ind i Byen, fandt Papirerne og beredte sig til at ride tilbage, da han paa et Gadehjørne blev var en Vogn, som holdt udenfor et Hus. I Vognen sad en Mand i Boerdragt og syntes at vente paa nogen. „Hvem er De?“ spurgte den engelske Officer. Boeren svarede ikke. Denne Taushed forekom Officeren mistænkelig, han trak en Revolver, rettede den mod den Ubekjendte og gjentog sit Spørgsmaal. I samme Øieblik kom en Boertrop fra en tilstødende Gade og omringede Englænderen. Modstand var forgjæves, han udleverede sine Vaaben og blev tagen tilfange. Han kunde fremdeles ikke beherske sin Nysgjerrighed og sagde til Manden i Vognen: „Jeg har tabt Spillet, nu har De ikke længere Grund til at skjule for mig, hvem De er, og det er blot halvt indiskret af mig nu at spørge derom: „Nu,“ svarede den anden,

„nu vil jeg gjerne sige Dem det — jeg er Christian De Wet“. Medens man bortførte Officeren, hvem det forresten lykkedes at rømme den følgende Dag, fjernede De Wet sig smilende. Det var en af de mange Anledninger, ved hvilke Engelskmændene var paa Nippet til at gribe den merkelige Boerfører; men isteden blev en af deres egne taget tilfange. En Nordmand, som endnu deltager i Krigen under De Wet, fortæller i „Norske Gutter“ følgende morsomme Historie om Helten:

„En engelsk Afdeling paa 4—5000 Mand havde slaaet Leir ved Foden af en lav Høide, „Kopje“, som Boerne kalder det. Sang og Spil hørtes i Leiren, medens Dansen her og der gik lystig over Marken. Hele det omliggende Distrikt var for længere Tid siden blevet rensat af overlegne engelske Stridskræfter, og der havde siden heller ikke vist sig nogen Boere i Nærheden. Engelskmændene havde som saa ofte før i sin ubekymrede Sorgløshed undladt at iagttage de mest naturlige Forsigtighedsregler; de havde sat ud nogle Vagtposter i Leirens Udkanter; det var den eneste Maade, hvorpaa de sørgede for sin Sikkerhed. Havde de havt Anelse om, at en vel bereden Boerafdeling paa 1200 Mand i de sidste Døgn havde befundet sig paa Ilmarsch sydover under Kommando af en af Boernes dristigste og tapreste Førere, og at de nu havde gjort Holdt nogle, faa engelske Mil fra deres egen Leir, vilde nok det Hele havt et ganske andet Udseende. Men Englænderne havde som sagt ingen Anelse om, at der var nogensomhelst Fare paa færde, og de søgte at adsprede og more sig, saa godt de formaaede. De skjød til Maals, kapred o. s. v. Pludselig kom en Boer ganske rolig gaaende, hvad der naturligvis vakte en Del Opstyr, skjønt Fyren var ganske ubevæbnet. Rolig og uden at lade sig anfægte af no-

getsomhelst traadte han hen til en af de høierestaaende Officerer og forlangte i en meget bestemt Tone at faa tilbage sin Hest, som Engelskmændene skulde have fanget og ført med sig. Officeren svarede meget forekommende, og Boeren kunde ogsaa meget snart paavise Dyret, som hilste sin gamle Herre med en lydelig Vrinsken. Med en Lethed og Behændighed, som vakte den største Beundring, sad Boeren i næste Sekund paa Hesteryggen; i rasende Fart skjød Hesten afsted som en Pil for i næste Øieblik pludselig at stanse og reise sig ret op og ned paa to Ben. Alt hvad Boeren foretog sig, vidnede om et Herredømme over Hesten og et Mesterskab i at styre den, som var rent forbausende. Boeren havde nok ogsaa Lyst til at prøve sit Lands Fiender i en liden Dyst og udfordrede 4 Engelskmænd til et Vædderidt; han slog dem med Glans. Englænderne havde imidlertid faaet Lyst til at prøve Boerens Færdigheder ogsaa i andre Retninger og indbød ham til at deltage i Maalskydning. Men han viste sig ogsaa her som en uovertræffelig Mester. Han skjød Blinken Gang paa Gang paa alle mulige Afstande; saa stillede han Hesten op og skjød en Flaske væk fra dens Hoved: de kastede et Glas i Veiret, han skjød det i Luften: han slængte sig op paa Hesten og jog i Farten 2 Kugler i Blinken. Pludselig red han hen til Leirens yderste Kant og tog Stilling, som om han vilde foretage et nyt Forsøg, de engelske Soldater klumpede sig sammen og strakte Hals. Da lød 3 hurtige Geværskud efter hverandre lige op i Luften, Boeren kastede Hesten rundt, slængte Geværet langt bortover Marken og satte i susende Galop afsted; i næste Øieblik var han forsvundet for de forbausede Englænderes Synskreds. En Soldat sprang bort efter Geværet; over Løbet var hængt en Papirlap, hvorpaa stod skrevet: Hilsen fra De Wet.

Engelskmændene skulde ikke længe forblive i Uvished om, at det virkelig var De Wet, som var paa Færde. De 3 Geværskud havde været Signalet til, at De Wets Folk trygt kunde rykke frem til Angreb. Snart knitrede ogsaa en morderisk Ild frem langs de nærmeste Bakkekamme, den engelske Leir befandt sig i en frygtelig Forvirring: men man forsvarede sig med et Heltemod, som ikke gav sig over ved de første Salver. Langsomt, men sikkert rykkede Boerne nærmere, og deres Ild blev mere og mere ødelæggende. Engelskmændene kunde ikke længere holde Stand: enten maatte de overgive sig eller søge at finde en ny Stilling med bedre Dækning. Kampen kunde vel have været en Times Tid, da Boerne pludselig til Englændernes store Overraskelse holdt helt inde med Ilden, som i Løbet af de sidste Minuter havde aftaget mere og mere. De kunde formodentlig ikke rigtig opfatte, hvad der egentlig gik for sig; thi de forfulgte os ikke. Sagen var den, at De Wet gennem sine Speidere havde faaet Nys om, at en overmægtig engelsk Afdeling paa 8000 Mand rykkede frem fra Nordvest. Efter dette at fortsætte Kampen eller at fortsætte Marschen mod Syd vilde have været det rene Vanvid. De Wet betænkte sig heller ikke længe: han lod sine 1200 Mand atter sidde op og i raskt Trav gik det atter nordover. Det skulde imidlertid snart vise sig, at Tilbageetoget allerede var afskaaret. Men vi havde ikke længere noget Valg, vi maatte frem. Mod Nordvest et langstrakt Høidedrag, ret i Nord en bred, dyb Kløft, i Øst Bjerg og Vand. De Wet bestemte sig først for det lave Høidedrag; vi stansedes imidlertid snart af en voldsom Ild, som beviste, at Engelskmændene allerede havde faaet op sit svære Skyts. De Wet betænkte sig ikke længe: Kolonnen foretog en ny Frontforandring, og i susende Galop, forfulgt

af Kanonernes Drøn og mødt af Geværernes hurtige Knitren, gik det langs med Høidedraget op gennem Kløften og ud paa den anden Side som en Stormvind, hvis Vei ikke kan stænges eller stanses. Engelskmændene var saa forbløffede over den Hurtighed, hvormed vi udførte denne Bevægelse, at de ikke engang tænkte paa at forfølge os. Da vi var kommet udenfor Skudvidde, gjorde hele Rytterihæren Holdt og dannede en Firkant, hvori De Wet red ind, hyldet af begejstrede Leveraab. Efter en kort Henvendelse til sine Folk og efter en kort Bøn med Tak for Frelsen red De Wet atter frem i Spidsen for sin Kolonne, som i hurtigt Ridt fortsatte sin Marsch mod Nord.

Lige før det engelske Nederlag ved Roodeval sendte De Wet i sin egen Ambulance en Del saarede Engelskmænd til Kroonstad; en af disse havde af De Wet faaet følgende Brev til Methuen: „Pas godt paa, nu kommer jeg“.

En Soldat, som har deltaget i Jagten efter De Wet ved mere end én Leilighed, skriver: „3 af vore Yeomanry-Frivillige, som var ude paa Rekognoscering, blev i Nærheden af Lindley fanget af De Wets Folk. De blev ført frem for Boeranføreren, og denne lovede dem Friheden, hvis de vilde overbringe et Budskab til General Rundle, som var lige i Hælene paa De Wet. Herpaa gik Fangerne naturligvis ind og gav sit Æresord paa at bringe Skrivelsen frem. Da de naaede den engelske Generals Kvarter; blev denne ikke lidet overrasket over Brevets Indhold. Det lød saaledes: „Ærede Herre! Vær af den Godhed at tage disse stakkels Knegtter tilbage. Jeg kan tage dem tilfange, såasnart jeg vil“.

Deres De Wet.

For halvandet Aar siden morede man sig i den engelske Hær over en Historie, som passerede en Trop City-Frivillige, der paa et Vertshus i Oranjefristaten sad længe og drak sammen med en venligsindet, hyggelig Boer. Denne kunde fortælle en Mængde fornøielige Skrøner om De Wet og hans Folk, og Englænderne fandt, at Fortælleren var rent en Hæderspåscha af en Bonde-mand. Tilsidst sagde den beskedne Landmand Farvel, takkede for god Modtagelse og behageligt Selskab og gik. Efter en Stunds Forløb fik hans nye Venner vide, at han hed — Christian De Wet.

Hvor foretagsom, raadsnar og flink han er til at finde paa Udveie, vil man se af følgende Historie:

En Dag var De Wet aldeles omringet ved Venters-kroon, og Størsteparten af hans Folk vilde overgive sig. Da alt Haab syntes at være ude, sneg De Wet sig med en Telegrafist hen til det engelske Telegraftelet, kneblede Telegrafisten og telegraferede ved Hjælp af sin Telegraf-mand en Del misvisende Depecher om De Wets Manøvrer til den engelske General, som blev narret og derved gav De Wet Anledning til at undslippe. Mindre troværdig forekommer mig den bekjendte Historie om Derbyshire-regimentet. Da De Wet havde taget dette Regiment til-fange, lod han Knapperne skjære af deres Bukser. Der-paa maatte de i et høist ufuldstændigt Kostume defilere forbi De Wet og hans Mænd, der laa og vred sig af Latter over at se Englænderne i denne komiske Stilling.

Den fornøieligste Historie om De Wet er kanske følgende: Da han en Dag var i Nærheden af Potchefs-stroon, havde Lord Kitchener omringet hans Leir og bombarderede den frygtelig; men Boerne svarede merkeligt nok ikke. Forbauset over dette, besluttede nogle dristige Englændere sig til at gaa ned i Leiren, som de

fundt tom. Udenfor et af Teltene sad en udstoppet Høfigur, som i Haanden holdt følgende Brev til Lord Kitchener:

Hr. General!

Tillad mig at overrække Dem som en liden Erindring vore gamle Telte. Forleden Dag tog vi nemlig en Konvoy til den engelske Hær. Den indeholdt nye udmærkede Filttelte, som vi tillod os at lægge Beslag paa, da vore, som De ser, er noget daarlige. Beklager meget ikke personlig at kunne afvente Deres Ankomst, men jeg har meget travelt; thi jeg skal andetsteds hen. Om 2 Aar vil jeg atter være her.

Deres ærbødige

Christian R. De Wet.

Englænderne lo af Spøgen, men noget bittert alligevel.

De Wet staar nu for Verden ikke alene som den geniale Taktiker, men ogsaa som en Helt a la Dumas' Musketerer, saa fin og ædel som Athos, saa tapper og vittig som d'Artagnan, en Helt som vor egen Torden-skiold: den gamle romantiske Aand vaagner igjen og Bifaldet bruser op mod denne Bonde, hvis Navn for alle Tider er udødeliggjort, og Laurbærkransene falder tættere og tættere foran Heltens Fødder.

I Tyskland samles der Æreskaarder til ham: i den lille By Schierstein er der nylig reist et De Wet Monument, som forestiller en Tysker, der bekranser Helten. Selv i England er De Wet saa populær, at hans Billede hilses med Hurraraab, et tydeligt Bevis paa, at der endnu findes Spor af den gamle folkelige Ridderlighed og Sans for mandig Bedrift, der før udmærkede det engelske Folk fremfor andre.

Skjønt De Wet er ligesaa stolt af en Seier som enhver anden, tillader han ingen at juble og hovere over

et vundet Slag. Og skjønt han er en bitter Fiende af Englænderne, er han en Beundrer af deres dygtige Mænd.

Bland de engelske Generaler har han fattet en særlig Forkjærlighed for den berømte Ryttergeneral French. „Jeg tænker ikke, at de nogensinde faar Tag paa mig“, sagde han en Gang, „men hvis det sker, saa vil jeg haabe, at det maa blive French, Ham vil jeg ønske at jeg selv kunde fange. Jeg vilde ikke give ham fri: jeg vilde have ham til at ride ved min Side, saa jeg hele Tiden kunde beundre ham.“ General French er ogsaa en ivrig Beundrer af De Wet og De la Rey, hvad man tydelig kan se af følgende Udtalelse: „Disse 2 Strategers Taktik er en Præstation, som enhver Officer maa beundre. Se paa denne De Wet og betænk, at den simple Bonde fra Honningspruit glimrende har kuldkastet storartede Planer af Dusinvis af engelske Generaler, som med 100,000 Mand i 4 Maaneder har sat alt ind paa at fange ham. Min Beundring for saadanne Krigere er saa stor, at jeg ønsker før min Død engang at maatte hilse paa Generalerne af Guds Naade — De Wet og De la Rey — og trykke deres Haand“.

Selv Boerhaderen Cecil Rhodes har aabent udtalt sin Beundring for Trekløveret, Botha, De Wet, De la Rey. „Bliver jeg nogensinde,“ sagde han „Førsteminister for Sydafrikas forenede Stater, skal der i min Regjering staa 3 Pladse aabne for Botha, De Wet og De la Rey. Det er store Mænd i Ordets bedste Betydning, og en hvilkensomhelst Nation kunde være stolt af dem“.

Naar man læser sligt, forstaar man, at den Mand, om hvem Fienden udtaler sig saaledes, maa blive sit eget Folks Afgud. Naar et Folk kan besidde slige ædle

og store Sønner som Paul Krüger, Christian De Wet, Louis Botha, Ben Viljoen, F. Reitz, Schalck Willem Burger, Gideon Scheepers, Hendrik Kritzinger, M. T. Steyn, Andries Pretorius, Brand og J. H. De la Rey, maa det være et ædelt og levedygtigt Folk, som aldrig kan udryddes, og som vi ikke skal bagvaske elter spotte men beundre og agte, fordi det har ført Verdens største Frihedskamp paa en saadan Maade, der er et kristent og civiliseret Folk værdigt, fordi det har vist, at en liden Nation godt kan staa sig mod et mægtigt Verdensrige, fordi det har gjenfødt Sagaens Helteliv i Tidens Aand og lært os at føle Sympati.

I ringe Kaar blev Christian De Wet født. I sit Hjem lærte han at sætte Pris paa Fædrelandet, her lærte han at afsky Løgn og Uret og blive en Sandhedens Stridsmand. Han var ikke gammel Kar, før hans store Kraft og Udholdenhed begyndte at vise sig. Det begyndte med at vogte Kvæg og endte med at kommandere en Hær. Det begyndte med at jage Springbukke og endte med at forfølge engelske Generaler. Skridt for Skridt tog det frem. Ihærdigt og nøiagtigt. En saadan Mand blir en helstøbt Personlighed, en staalsat Karakter. I Transvaalkrigen 1880–81 fik han Iddaaben og de første Laurbær som Kriger. Her udvidedes hans taktiske Kundskab, som lidt efter lidt udvikledes mod Fuldkommenhed. I sin Manddom levede han stille og rolig paa sin Gaard, idet han saavidt muligt holdt sig fjernt fra Politiken. Først da Ulykken styrtede ned over Boerne, traadte Christian De Wet frem, denne ubetydelige Officer, som man spottende kaldte ham. Da var Diamanten færdig-sleben, da fik den først sit rette Værd, da blev han en blinkende Knap i Verdensvesten. Da Boerne drog mod-løse hjem, da Englænderne sendte Seiersbud paa Seiersbud,

traadte De Wet frem og sagde: „Lad mig være med at redde. Jeg vil gjøre et Løft med“. Og inden 2 Uger var Englænderne slaaet og Boerhæren reorganiseret. De Wet gjør aldrig, hvad en Modstander vilde have gjort i hans Sted; han krydser altid enhver Beregning. Naar han en Stund har gjort det rigtigt hedt for sine Fiender, forsvinder han med et for en Uge efter at dukke op i et Distrikt 100 Mil længere borte. Naar man tror ham i Øst, er han i Virkeligheden i Vest. Aldrig ved Englænderne, hvor han egentlig er, før han dukker frem og tilføier dem et Nederlag. Den næsten utrolige Hurtighed, hvormed han drager med sin lille Hær fra det ene Sted til det andet, gjør det muligt for ham tiltrods Overmagten at tilføie Englænderne svære Tab. Som en Igle bider han sig fast i Englændernes Ryg, opsnapper Konvoyer, river Jernbanelinjerne op bag de triumferende Generaler, fanger her og der en Afdeling og lammer Fiendens Bevægelser, indtil han en Dag pludselig forsvinder. En Bataljon fanget, et Regiment sprængt, en Konvoy opsnappet, en Blokhuslinje gjennembrudt, et Distrikt, forlængst pacificeret, i Oprør. Veien, der nylig syntes at ligge aaben til Modstandernes Telte, viser sig pludselig at være et tæt, næsten ugjennemtrængeligt Krat. Ulykkesbudskaber strømmer ned over de forfærdede Englændere, og paa alle Spørgsmaal er der kun et Svar: De Wet. Jagten begynder. 100,000 Mand jager ustandselig afsted over Sletterne, de marscherer i Ugevis uden at se en Fiende, men er stadig under Ild. Endelig er De Wet jaget ind i Ringen. Pigtraadgjerdet og Blokhuslinjer synes at umuliggjøre et Gjennembrud, Pansertog iler frem og tilbage, de svære Skibskanoner begynder at fyre og sender de tunge Jernklumper ind i Fiendeleiren; Soldaterne drager et Lettelsens Suk: nu har de ham.

Aviskorrespondenterne telegraferer hjem haarreisende Skildringer af De Wets kolossale Tab. I Hovedkvarteret er der Spænding. Der kommer Telegram paa Telegram; endelig er Ringen lukket, nu er den Satans De Wet kaput. Stabsofficererne overvældes med Spørgsmaal; men altid faar man det samme Svar: De Wet er undsluppet.

De Wet har drevet Boernes Taktik til en af dem selv uanet Høide, og det ser ud tfl, at han er istand til at udvikle den i endnu høiere Grad. Naar han lider et Uheld bliver han farligere og dristigere. Den sorte Sky, som i over 2 Aar har lagt sig som et Mareridt over England, kommer hver Gang tilbage større og større, Tordenskraldene høres tydeligere og tydeligere. De Wet er ikke længere den vittige og lystige Boerchef. Fra den Dag, da han saa Briterne plyndre og brænde hans Gaard, fra den Dag da han saa sin Hustru og sine Børn i Briternes Magt, fra den Dag da han saa hele Landet ryge af brændende Farme og hørte Dødsskriget fra Koncentrationsleirene, fra den Dag da hans Broder Piet sveg sin Ed, blev Forræder og endog vovede at føre engelske Tropper mod sin egen Bror, da blev han haard, taus, ubøielig. Han kunde nok le og smile og af og til sige en Vittighed, men det var ikke længere den lystige Christian De Wet. Jernet var blevet til Staal. Han følte, at han havde et Livskald: at rense sit Navn og gjøre sit Land frit. Han følte, at Oranjefristatens Fremtid laa hos ham og Steyn; nu var det hans Livskald at frelse sit Land. Derfor elsker og beundrer hans Folk ham, hans mindste Ønske er en Lov. Til ham klynger de sig fast; thi de ved, at „Cris“ vil føre dem til Seier. Han er for Oranjeboerne, hvad Napoleon var for Frankrig, Washington for Amerika, Tordenskiold og Fridthjof Nan-

sen for Norge, Engelbrecht for Sverige, Nils Ebbesen for Danmark, Bismarck for Tyskland, Garibaldi for Italien, Vercingetorix for Gallien, Armin for Germanerne og Cid for Spanien.

De Wet-Monumentet i Schierstein.

Krüger er Sydafrikas største Statsmand, De Wet er ved Siden af Botha og De la Rey Boersoldaten i høieste Grad af Udvikling. Han har revet Boerne ud af deres Slaphed og Indolens og lidt efter lidt bragt dem til For-

staaelse af Kampens virkelige Betydning. Han har store Ideer, og kan ved simple Ord og Billeder gjøre dem forstaaelige for Boerne. Han har Taalmodighed til at sige alt til sine Folk 4 til 5 Gange og forstaar glimrende ved en liden List at bringe dem, hvor han vil. Den Mand, der har svoret at forsvare Fristatens Banner til sidste Blodsdraabe, der har leveret Slagene ved Watervaldrift, Sanna's Post, Reddersburg, Lindley, Rhenoster, Roodeval, Honingspruit, De Wetsdorp, Tabaksberg og Tweefontein, der siger til sine Folk, at de vil seire, naar de kun følger Transvaals Valgsprog „Enighed gjør stærk“, som styrker dem i deres Tro paa Seier ved at fremholde Oranjefristatens Valgsprog: „Alt vil engang til sin Ret“, og for hvem Ven og Fiende gjerne vil gaa i Døden, maa blive for Ungdommen et Ideal, for Boerkrigerne en levende Fane. Han har vist Ungdommen Veien til Manddom, sit eget Folk Veien til Seier.

Det er hans størte Stordaad.

Slig er Boerhelten, djærv, dristig, ædel og lynende vittig og endnu farer „den sorte Christian“ paa sin sorte Hest over Transvaals og Fristatens Sletter, frygtet og respekteret som sin Navnefælle Loven, elsket og beundret af sit Folk, der i ham ser sin Frelser. Og først naar denne Landjordens Tordenskiold er fanget, kan Englænderne kalde sig Herrer i Boerlandet.

C. N. de Wet

De Wetsdorp 25 November 1900

TILLÆG.

- 1) General Christian De Wet (sidder en face).

KAPITEL I.

- 2) De Wet med Stab.

3) De Wet i Volksraad. Præsident M. T. Steyn er født 1858 og har uddannet sig som Jurist i England og Holland. En dygtig, energisk Mand. Blev Præsident 1896 efter F. W. Reitz.

4) Præsident Stephanus Johannes Paulus Krüger er født 10de Oktober 1825 i Kapkolonien, 11 Aar gammel drog han med sin Fader Caspar Krüger ud i Vildmarken og fæstede endelig Bo i Transvaal. 17 Aar gammel blev han Feltkornet (Løitnant) og 3 aar senere Distrikts-officer. 1852 kommanderede han en Styrke mod Høvdingen Sechele, og allerede 1860 blev han Overgeneral. 1880 dannede han sammen med M. W. Pretorius og P. J. Joubert (den afdøde Kommandantgeneral) det bekjendte Triumvirat. Siden 1881 har han været den sydafrikanske Republiks Præsident. Han har 4 Gange været i Europa, deraf 3 Gange i England. Han er udentvil Nutidens største Statsmand. Løsningen af Jernbanespørgsmaalet, Defensivforbundet med Fristaten, Behandlingen af Jamesonrøverbanden, Gjennemførelsen af Delagoabay-Banen og Handelsoverenskomsten med Tyskland er jo rene Mesterværker af Statskunst. Han er utvivlsomt en af Verdenshistoriens merkeligste og største Skikkelser. En helt igjennem ædel og sympatisk Personlighed. Hans Hustru døde 67 Aar gammel, 20de Juli 1901 i Prætoria. Hun var afholdt af alle og hendes Død gjorde derfor et dybt Indtryk paa Boerne. De 2 blev almindelig kaldt „Om Paul og Tant Sannie“.

KAPITEL II.

5) De Wet ved Colesberg.

6) General J. H. De la Rey er født omkring 1850. Han var i de sidste 11 aar før Krigen Medlem af Volksraad og udmærkede sig her som en glimrende Taler. Udførte den første Bedrift i Krigen, idet han ved Kraaipan tog et Pansertog med 2 Kanoner, kjæmpede mod Methuen ved Graspan. Seierherren fra Magersfontein, Colesberg, Abrahamskraal og Nitrals Neck (11te Juli 1900). Opererede siden i Vesttransvaal mod Methuen og Babington. Tog en stor Konvoy ved Buffelshoek. Slog sammen med Beyers General Clements 13de December ved Nooitgedacht og fangede, dræbte og saarede 800 Englændere, deriblandt General Legge. Mistede 25de Mars i en uheldig Kamp 9 Kanoner. Overraskede Briterne ved Vlakkfontein 31te Mai og slog dem. Overfaldt og slog Kekewich ved Moedwill i September. Knuste en britisk Styrke ved Zeerust, Oktober 1901. I Januar 1902 erobrede han ved Kleinfontein 2 Kanoner fra Von Donop. Fangede 24de Februar 700 Briter og 5 Kanoner ved Klerksdorp. Hans største Bedrift er Lord Methuens Tilfangetagelse 7de Mars ved Tweebosch. Briterne opererer nu mod ham og har frataget ham 5 Kanoner. Han var saa høisindet, at han lod Methuen faa egen Læge og gav ham fri. Han ansees af Englænderne som den største Taktiker blandt Boergeneralerne.

7) General Piet Cronje ved Kimberley. Cronje er omkring 65 Aar gammel. Var Kommandant 1880—81, beleirede og indtog Potchefstroom. Fangede Dr. Jameson og hans Røverbande 1896. Var Medlem af det eksekutive Raad. Beleirede først Mafeking, drog derfra til Modderfloden, hvor han standsede Methuens Fremrykning. Slog sammen med De la Rey Lord Methuen ved Magersfontein 11 Decbr. 1899. Udførte et storartet Tilbagetog i Februar 1900; men ved sit Stivsind og Undervurdering af Englænderne blev han omringet ved Paardeberg og maatte efter 10 Dages heltemodig Kamp kapitulere. Han er nu som Fange paa St. Helena. Den store Kanon i Baggrunden er „Long Tom“.

KAPITEL III.

8) Fra Slaget ved Sannahs Post.

9) Kommandantgeneral Louis Botha til Hest. L. Botha er født i Natal 27de September 1864. Var ved Krigens Begyndelse Medlem af første Volksraad. Var Feltkornet (Løitnant) i Lucas Meyers Kommando, og overtog under dennes Fravær Kommandoen. Under Jouberts Sygdom blev han udnævnt til Chef over Tropperne ved Tugelaffloden. Slog Buller ved Colenso og Spion Kop. Blev trods sin unge Alder udnævnt til Overgeneral efter Joubert. Udførte sammen med De Wet et storartet Tilbagetog fra Fristaten. Leverede siden Slagene ved Diamond Hill, Belfast, Machadodorp og Dalmanutha. Ledede Fredsforhandlingerne med Lord

Kitchener. Erobrede i Mai 1901 Ermelo og Carolina. Foretog i September 1901 et Tog mod Natal, fangede Gough med 250 Mand og 3 Kanoner ved De Jagersdrift, men blev uheldigvis slaaet tilbage ved Fort Itala. Udførte et glimrende Tilbagetog gennem Pongolaskoven. Ødelagde Bensons Kolonne 30te Oktober 1901. Englænderne liker Botha svært godt, altid kaldes han „the gallant and chivalrous“ Botha. Den hvide Hest, som han rider, er en Erkjendlighedsgave fra Pretorias Indbyggere. Af hans mange Brødre er Christian, Theunis og Filip de mest bekendte. Hans store Farm ved Vryheid blev 30te August 1901 sprængt i Luffen af Briterne. At han er en norsk Bondegut, hvad flere paastaar, er desværre aldeles feilagtigt.

10) Patronbelte smykket med Tegn, taget fra faldne engelske Soldaters Klæder og Vaaben.

KAPITEL IV.

11) De Wet.

12) De Wets Søn øver sig med Mauseren. Af De Wets 3 voksne Sønner er 1 fanget ved Paardeberg 27de Februar 1900 og en anden blev fanget ved Harrismith 27de Februar 1902. Den 3die er Faderens Adjutant.

13) Lord Herbert Kitchener af Kharthum er utvivlsomt Englands største Hærfører. En energisk, men grusom Mand. Som Taktiker staar han neppe over Roberts, men som Organisator og Administrator er han Feltmarschallen langt overlegen.

14) De Wets brændte Farm ved Rhenosterfloden.

15) Krigsraad paa Veldet.

KAPITEL V.

16) De Wets Dynamitkanon. Den blev erobret af Briterne og findes nu i Pretoria.

17) Slag mellem Boere og Englændere i Natal. Englænderne i Fort Itala forsvarer sig mod Botha.

KAPITEL VI.

18) De Wet ved Teltet.

19) De Wet og de engelske Underhandlere. I Oktober 1900 sendte Lord Roberts 2 Officerer til De Wet for at faa ham til at overgive sig. Han blev endog budt 180,000 Kr. Aaret, men afslog selvfølgelig.

KAPITEL VII.

20) De Wet og en britisk Officer. Et af de faa Billeder, hvor han har Brillen.

- 21) Transvaalsk Maxim-Kanon.
- 22) Boere i Baghold. Et Veilokomotiv passerer forbi.

KAPITEL VIII.

23) Louis Botha's og Lord Kitcheners Møde i Middelburg 28de Februar 1901.

24) De Wets heltemodige Hustru og Børn. De befinder sig nu i Natal.

25) Gideon Jakobus Scheepers. Først De Wets Adjutant. Opererede siden i Kapkolonien og tog 23de Juli et Tog med 2 Kanoner. Myrdet 19de Januar 1902 af Englænderne.

26) Pieter Hendrick Kritzinger. Kritzinger blev i Februar stillet for Krigsret, anklaget for Mord, men blev tilslut frifunden.

KAPITEL IX.

27) General Ben Viljoen er født i Kapkolonien. Var først Politibetjent i Krügersdorp. Grundede 2 af Transvaals bedste Aviser. Skrev sine Artikler under Merket „Kleen Joggem“ (Lille Jokkum). Medlem af 2det Volksraad. Slog Buller ved Vaalkrantz og reddede her en Maximkanon fra at falde i Englændernes Hænder. Opererede siden i Nordtransvaal, hvor han 29de December 1900 ved Helvetia fangede 250 Briter og tog Skibskanonen „Lady Roberts“. Undgik listig General Walter Kitchener. Slog Englænderne ved Steenkoolspruit 12te Juni 1901. Han blev uheldigvis fanget 26de Januar 1902, da han med 2 Officerer opholdt sig paa en Farm nær Lydenburg. En tapper, dannet og ridderlig Mand. Da han kom som Fange til St. Helena, mødte han en Sergeant, han før havde fanget og givet fri. Viljoen gik straks bort til ham, trykkede hans Haand og tog ham med til et Hotel, hvor de holdt et lystigt Lag.

28) De la Rey og hans Nevø. De la Reys ældste Søn faldt ved Modderriver, en yngre Søn er Faderens Adjutant.

KAPITEL X.

29) De Wet.

30) De Wet-Monumentet i Schierstein.

31) Kart over Transvaal og Oranje-ristaten.

Bjørnstjerne Bjørnson skriver blandt andet til Forfatteren : « — —
Glæder mig over den Indsigt og Varme som har forenet sig om aa lage os
en slik Styrkedrik av et lidet Folks fortvilede Kamp. Jeg er Dem meget
taknemmelig for dette Deres Arbeide».